

Kálaad ashúshwóógú Pwôl nyə á cilə buud ó Kərênt yé Isâ í dúgyá nə kálaad ashúshwóógú mə Pwôl shú Kərênt yí

Kərênt nyə á bæ ηgwála Ogurêk. Ja Pwôl nyə á ηgə sá njəond yé ábèê yí, nyə a já Kərênt ηkúmba mbû nə kâl (Mis 18.1-18). Ja jəonηg wə nyə á fwə mísəon yí.

Ja Pwôl nyə shîn wú Kərênt yí, nyə á bii məkál ija ija, mə njúl mə ákənd lám gwôw. A mú ka cilə óbúgula ə nún okálaad jee wósós ónə, óbá wá cínəηg wə búśə wa Kálaad Zembî dí wá.

Nə ndeé, nyədí kálaad ashúshwóógú á Kərênt dí, ja á mə shîn béda bwo, a yə Zembî akíba yí (1.1 nə 1.9), a ηgə cwíny obúgula nə bwə kú bíd nə mbéégí mənəkəomú í ηgég nə bæ mpédúgá nyáη (1.10 nə 4.21), bwə sáág nə jaηga í shínúg mpédúgá nyáηúd (lúú 5), bwə yówug dülə kə nə milésú məmpáánzə mə milésú mə búúd bwə aηgê nə *búgula Zembî wád (6.1–6.11). A mú ka féel váál krísten mə jálá nə də balan nə nyúúl nyé yí (6.12–6.20), a mú ka zə bəsa bwo mishílí bwə á ηgə shílə nyə myá:

- (1) shílí í dúgyá nə bâ yí (lúú 7);
- (2) sá í dúgyá nə ocúdú ó mátúnəga yí, nə váál bwə dúg cəgə nə buud bí kú búgula Zembî yí (8.1–11.1);
- (3) váál ísəηgyá í okrísten nə idəw í Zembî í jálá nə də s̄y yí (11.2-34);

(4) isâ Nkêṅkê Shíshim má d̄a yə búúd ṅkul ná bwá dúg sá yí (lúu 12 kə wós lúu 14);

(5) nə váál mímbimbə mí bá gwûm yí (lúu 15).

Nyə á ka shínal kálaad nə baalé mákál (kwásúlə mwaanê, nə byé íyuug nyə á ṅgə bə nə ndí yí), nə məbádá (lúu 16).

Məbádá

¹ Nə mə Pwôl, nə mwááṅg Sostên, sá wə má cíl á kálaad éga. Mə Pwôl íí, Yésus-Kríst nyə a jôw mə, a sá ná mə bəg *muud lwámá yé nda Zembî nyə á ṅwa cígúlá ná. ² Sə ṅgə cilə *D̄ə lú óbúgala ó Zembî dí Kórênt yí, bí buud Zembî nyə a sá ná bí bəg miṅkêṅkê mi búúd nəcé b̄inón̄ *Kríst Yésus bí mú mbádúgá wá. Nyə a jôw bí shú ná bí bəg miṅkêṅkê mi búúd, b̄inón̄ buud bēsh básé íkúl íkúl bwá ṅgə kámb jíná má Yésus-Kríst májəgula dí wá, Yésus-Kríst Cwám̄ba á s̄ón̄. ³ Són̄gú wúsú Zembî b̄a Cwám̄ba Yésus-Kríst bwá ó sá bí mpaam, bwá ó sá námá ná bí ṅgəg nə cugə ná shee.

Pwôl mə yá Zembî akíba

⁴ Mə ṅgə yə Zembî waamá akíba ja jēsh shú dán nəcé mpaam á má sá bí kwon̄ má Yésus-Kríst d̄i yí. ⁵ Mə ṅgə yə nyə akíba nəcé a má sá ná bí bígúg məzhíí mēsh kwon̄ mə Yésus-Kríst d̄i, bí bíg nə məkál má mílósú*, bí bíg nə mpúyá. ⁶ Ntó má lwó ná bí a má mpu magulə sá jēsh sá á jaaw bí shú má *Kríst yí. ⁷ Í mú ná, nda bí ṅgə bwánd ná Cwám̄ba íshé Yésus-Kríst zəg lwóya nyúúl ná, bí mú nə isâ í yána má Zembî,

1:1 Gal 1.1 Sostên: Mis 18.17   **1:2** 2Kr 1.1; Mis 18.1   **1:5** 2Kr

8.7   * **1:5** Nkêṅkê Shíshim ṅgə sá ná bí lásúg má.   **1:7** 2Te 1.7; Tit 2.13

tɔɔ ŋgwúd nɛ ŋgwúd kú fúfə. ⁸ Nyə wá má bá ŋgə lɔlɔshɪ bí ná ndɛé kə wóós mǎshínéd, bí mú bá bə kú nɛ sá mǎjumá jwôw má Cwám̄ba íshé Yésus-Kríst, mǎma jwôw dɔɔŋg. ⁹ Zembî muud má jôw bí ná bí cúgəg sɛɛŋgí nɛ Mwân yé Yésus-Kríst Cwám̄ba íshé yé jɪ abúgúlág.

Mbéeǵí d̄ə á Kòrênt

¹⁰ Bwaanǵ, oshwonǵ, jíná má Cwám̄ba íshé Yésus-Kríst dí «Bí bēsh d̄ugá bə cún; mbéeǵí mǎŋkɔɔmá í á jáláyé nɛ d̄u bə mpádúgá nyín. Yidagá bə leedyá mbií á ná sá jēsh dí, bí bēsh d̄u bə nɛ tédúgá ŋgwúd̄u, bí d̄u ŋwa cígúlá ŋgwúd̄u.» ¹¹ Bwaanǵ, mǎ lás ntó nɛcé b́ól búúd wá njów má Klowé bwá má jaaw mǎ ná bí ŋgə bə nɛ ozhuyá mpádúgá nyín. ¹² Sá má ŋgá cɛɛl cɪ yí jí ná bí mú ŋgə lás n̄uŋ, nyíga ná: «Mɛɛ ŋgə bɛ Pwól», nyíga «Mɛɛ ŋgə bɛ Apolos», ŋgwól ná: «Mɛɛ ŋgə bɛ Séfas», ŋgwólúgá ná: «Mɛɛ ŋgə bɛ *Kríst.» ¹³ Ye buud bí nɛ ŋkul ba Kríst mǎkɔw mǎkɔw? Ye Pwól wá bwá á bwambulə kwolós dí shú d̄án yé? Ja bí á ŋgə duwan yí, ye bí á ŋgə duwan jíná má Pwól d̄i? ¹⁴ Mǎ yá Zembî akíba nɛcé mǎ a shígé duu tɔɔ muud n̄uŋ bídí, s̄usaalê n̄jɪ Kríspus bá Gáyus. ¹⁵ Ntó, muud cugé nɛ ŋkul cɪ ná bí á ŋgə duwan jíná dáám̄ud. ¹⁶ Mǎ má nywa wusa, mǎ á duu námá Stefanas b́n̄n̄ŋ buud ɔ njów yé. Mǎ abúgúláyé ná mǎ a shí nyinǵə duu ŋgwól múúd. ¹⁷ Nɛcé Yésus nyə a shígé ntí mǎ ná mǎ zág ŋgə duu buud. Nyə á ntí mǎ ná mǎ zág ŋgə jaaw Jɔjɔ

1:8 Flp 1.6; 1Te 3.13; 5.23   **1:9** 10.13; 1Te 5.24; 2Te 3.3   **1:10** 3.3; 11.18; 2Kr 12.20; Ifz 4.2-6; Flp 2.2; Yuá 17.21-23   **1:12** 3.4 Apolos: 3.5-6, 22; 4.6; 16.12; Mis 18.24; 19.1 Séfas: 1Kr 3.22; 9.5; 15.5; Gal 2.9, 11-14; 2Kr 10.7   **1:14** Kríspus: Mis 18.8 Gáyus: Rom 16.23-24   **1:16** Stefanas: 16.15

Kéel, mə zég ntâg ηgə jaaw dwo, kú bæ nə fəg búúd ɔ kaand bwé dɛ lás mikaand nə ndî yí, nəcé shwiy Krîst nyə á yə kwolós dí yí í á bá bæ nda sâ cùgé nə mfíí yí.

Shwiy mə Yésus-Krîst í lwó fəg mə Zembî

¹⁸ Mpugá ná lân shwiy Yésus nyə á yə kwolós dí yí wí sá íkás shú bəəηg búúd bwé ηgá jîmb wá; nji, í njúl ηkul mə Zembî shú shé bəη buud Zembî ηgá cug† wá. ¹⁹ Sá jəəηgú, Micilyá mí ηgə ci gwo ná: Mə bá céég búúd ɔ fəg fəg nyáη, mə sá ná mifeeshá búúd bwé ηgá faas myá mí bəg cwúduḡú.

²⁰ Ká muud fəg nyə é nyiηgə lás ci ji? Yíḡuli məcɛɛ nyə é ci ji? Lás mikaand á mwôw mága nyə é ci ji? Nḡaá ná Zembî mə sá ná buud ɔ shí ga fəg nyáη í bəg sá íkás í? ²¹ Jí ná, Zembî mə lwóya fəg nyé. Nji buud bwé mə ca balan nə fəg á buud ná bwé wámبال Zembî ná ndéé, bwé akúmáyé. Zembî mə ka dúg ná á balan nə lân sə ηgá bwiηg yí shú ná á cug búúd bwé ηgá *búḡula wá; lân sə ηgá bwiηg wəəηḡú buud bwé ηgə ηwa wo nda sâ íkás. ²² Oyúden bwé jii dúg *máshimbá, Ogurêk bwé ηgá sɔ fəg; ²³ nji sá bəη sə ηgə cúndə *Krîst bwé á bwambulə kwolós dí yé. Cúndə wəəηg wúsə sâ málwíy shú *Oyúden, í njúl sá íkás shú Ogurêk. ²⁴ Nji, Krîst ji ηkul nə fəg mə Zembî shú búúd Zembî mə jôw wá, tɛem bæ Oyúden, tɛem bæ Ogurêk. ²⁵ Nəcé kúl búúd bwé dúg ná Zembî jisə

1:18 Rom 1.16; 2Kr 4.3 † **1:18** cug múúd: Í kə ná, Zembî mə yíl múúd mánýámá mə mísémád, sá ná a cúgəg cug á céel yí. **1:19** 3.18-20; Rom 1.22 **1:19** Iza 29.14; Zhb 12.13, 17; Iza 19.12-14; 44.25 **1:21** Rom 1.19-20 **1:22** Mat 12.38; Yuá 4.48; Mis 17.18, 32 **1:23** 2.14; Gal 3.1; 5.11 **1:24** 1.18; 2.5; Kol 2.3 **1:25** 2Kr 13.4

kás yí, ikás yâ cínɔŋg bísə nə fəg ntə búúd fəg nyáŋ, kúl búúd bwé dág nə Zembî mé bə nə iləm yí, iləm yâ cínɔŋg í lal ŋkúl, ntə búúd ŋkul nyáŋ.

²⁶ Bwaanŋ, tédúgágá ná sá bí á də bə jaá Zembî nyə á jôw bí yí. Gwoonŋ jín í á bə, kú nə zhwog buud bwé mbíd fəg á shí ga, kú nə zhwog inkácid í búúd, kú nə zhwog buud bwé á byêl ófwámé búúd dí wá. ²⁷ Nji, Zembî nyə á yida féesh isâ í ikás yâ shí ga shú ná a wá búúd ɔ fúg shwôn, a féesh isâ í cúgé nə ŋkul shí ga dí yí shú ná a wá isâ í álal-ŋkul shwôn.

²⁸ Zembî nyə á féesh isâ í cúgé fwámé isâ shí ga dí yí, isâ búúd bwé mpyêny yí, isâ bwé ádé kənd mísh yí. Nyə a féesh byo shú ná a sá ná byɔɔŋg búúd bwé ŋgá dág nə fwámé isâ yí í bəg ocwúdugú. ²⁹ Nyə a sá ntó shú ná muud kú ŋkêny nyúúl nyádí míshúd.

³⁰ Zembî wé nyə a sá ná bi bəg buud ɔ Kríst Yésus, Kríst músə bə fəg má Zembî shú dúsú; nyə wé má sá ná shé bəg otátəlí ɔ búúd mísh má Zembî dí, nyə wé má sá ná shé bəg minkəŋkê mi búúd, nyə wé a tɔ tãŋ shú ná shé wúg mányámá má *mísámúd. ³¹ Zembî nyə a sá ntó shú ná í bəg nda jí cilyá Kálad Zembî dí ná. Jí cilyá ná: «Muud mə céél bəgəwə yé, bəgəwəg nə sá Cwámə nyə a sá yí».

2

Pwôl nyə a shígé ŋgə lás nə fəg kaand

¹ Bwaanŋ, ja mé á zə nûŋ bídí mé á zə ŋgə cúndə *ndimba mé Zembî yí, mə a shígé zə ŋgə cúndə nə mpúyá kaand búúd ɔ shí ga, ŋkí ntəg fəg nyáŋ. ² Mə

a shígé cœel lás gúl sá shús nûñ bídí, mæ a lás nji sá í dúgyá næ Yésus-Krîst yí, Yésus-Krîst bwé á bwambulæ kwolós dí yé. ³ Mæ á bæ ntâg nûñ bídí mæ njúl næ ilæm, næ ifwaas, mæ ñgá lilya. ⁴ Njígúlá mæ á ða jíguli bí yí, næ cúndæ mæ á ða cúndæ yí, í á shígé ða bæ næ iciyá yâ fûg kaand í ða teeg búúd milâm yí. Nkêñkê Shíshim wé nyæ á ða balan næ ñkul nyé ða báásulæ iciyá byâm. ⁵ Í á bæ ntó shú næ búgá jín í bóg kú kæ bę fúg á buud, í yídagú bę ñkûl mæ Zembî.

Pwôl mæ lwó fûg má Zembî

⁶ Tæm bæ ntó, kéel sá ñgá bwiing yí dúsæ fûg shú búúd bwé mæ fifæ cug krîsten dí wá. Nji í cúgé fúg á buud ɔ shí ga, kú bæ fûg micî myâ shí ga, micî jiya ící jánj í wál bá zæ jimb myá. ⁷ Nji sá ñgæ cúndæ fûg má Zembî í á ða bæ kú fwo búguli, buud kú fwo mpu yí. Zembî nyæ á bwey kwæmusa fûg nyɔɔñgú shí ga kú fwo tééd, nyæ á kwæmusa nywo né a bá sá né sá ñwág gúmá. ⁸ Kú næ tɔɔ cî* ñgwûd næ ñgwûd á shí ga í á mpu fûg nyɔɔñgû. Bwé á mbêm mpu nywo, bwé á shígé nywá bwambulæ Cwámba á milwané kwolós dí. ⁹ Bî mæ dúg sâ Zembî nyæ a sá ni? Jí námé nda Mícilyá mí ñgá ci nó:

Sâ jús í á shígé bwæle dúg yí,
lwé kú bwæle gwág yí,
sá í á shígé bwæle wóós lâm mæ múúd dí yí,
Zembî nyæ á kwæmusa gwo
shú búúd bwé ñgá cœel nyæ wá.

2:3 Mís 18.9; 2Kr 10.1, 10   **2:4** 4.20; 1Te 1.5   **2:5** 1.18, 24

2:7 Rom 5.2; 2Kr 3.18; 4.17; Kol 1.26   **2:8** Luk 23.34   * **2:8** cí á shí ga: Iciyá íni í ñgæ námé ci mæñkul mæ Sátan mæ ñgá kuñg shí ga dí má. Wo ji næ ñkul dúg námé Yuá 12.31.   **2:9** Iza 52.15

¹⁰ Sá bãḥ wə Zembî nyə a sá ná sá mpúg sá jəŋgə nə ŋkul á Shíshim yé wá. Jísə ntó, Shíshim í dɛ sə ná í mpúg sá jêsh, tɛɛm bæ ísâ í shwoó Zembî jí nə ndî nyádí tédúgád yí. ¹¹ Nda sá buud, zó jí ná nə ŋkul mpu ísâ ŋgwól múúd ŋgə téduga yí? Ngaá nji *shíshim mə múúd wəŋgə nyəméfwó? Jí námə mbií ŋgwúd wəŋgə nə Zembî; muud cugé nə ŋkul mpu ísâ Zembî ŋgə téduga yí, nji Shíshim mə Zembî wə í mpú. ¹² Sá bãḥ, Shíshim sá á lág yí í cugé shíshim á shí ga; sá á lág Shíshim mə Zembî, Zembî nyəméfwó nyə á nti sá wə shú ná sá mpúg ísâ á mə yə sá mpáam nyé dí yí. ¹³ Sá ádé lás lósú ísâ byəŋgú nə fəg kaand á shí ga. Iciyá í lósú bísú, Shíshim mə Zembî wə í dɛ jíguli sá byo, sá ka dɛ balan nə iciyá í Shíshim dúlə féég ísâ í Shíshim. ¹⁴ Nji, muud cugé nə Shíshim mə Zembî yé nyə ádé magələ ísâ Shíshim mə Zembî í dɛ nti búúd yí; ísâ byəŋg bísə ísâ í íkás shú dé, a cugé nə ŋkul wámbələ byo, nəcé bwə dɛ wámbələ byo nə Shíshim. ¹⁵ Muud ŋgə bɛ Shíshim mə Zembî yé, nywáá mə dɛ wámbələ sá jêsh; nji, muud kú wámbələ nyə. ¹⁶ Cilyá wúsə Kálaad Zembî dí ná: «Zó mə fwó mpu tédúgá mə Cwámba? Zó jí nə ŋkul cwíny nyə?» Ká, sá báá sá bí nə tédúgá mə *Kríst.

3

Okrîsten wâ Kòrênt bwá á bæ ná bwân ó ntombú búgád

¹ Bwaŋg, mɛɛ mə a shígé bæ nə ŋkul mə lás nə bí nda mə jí nə ŋkul lás nə buud bwá ŋgə bɛ Shíshim mə Zembî wá ná. Mə á ngə yida lás nə bí nda mə

ngə lás nə buud bwə ngə ná bɛ isâ yâ shí ga wá, mə á ngə ηwa bí nda íkúkény cug krísten dî. ² Mə á ngə yə bí mənýá má bəl, kú bə fwámé ídûw. Nəcə, bi a shígé bə nə ηkul mə kwág fwámé ídûw. Wós nómá nə kíkídíga, bí cugé nə ηkul kwag byo, ³ nəcé bí ngə ná bɛ isâ yâ shí ga. Ja bí ngə ná bə, ηgwól mpíi ηgwól, bi ngə bə ozhuyá bíméfwó nə bíméfwó yí, ngaá ná bí ngə ná bɛ isâ yâ shí ga? Ngaá ná bí ngə kyey kuú njɔɔnd búúd bwə ngə bɛ iyéesh byán wá? ⁴ Nəcə í ngə bə nûη ná, nyân ná: «Μεε ηgə bɛ Pwól», nyân ná: «Μεε ηgə bɛ Apolos.» Ja bí ngə sá ntó yí, ngaá bí ngə sá nda ozhizhe ɔ búúd?

⁵ Apolos jí ná jí? Μεε Pwól mə jí jí? Ngaá osól ɔ mäsáal Zembí nyə á nti shú ná bi búgúlag nyə wá. Sá á ngə sêy, muud yêsh ngə sá nda Zembí ngə yə nyə ηkul ná a sáág ná. ⁶ Μεε mə á bɛ mpəg, Apolos zə myεεg májúwó. Njí Zembí wə nyə a sá ná mpəg í kɔg. ⁷ Ntó, muud nyə ámə bɛ mpəg yé cugé tɔ sâ; nyɔɔηg nyə ámə myεεg májúwó yé kú námá bə sâ; Zembí muud nyə ámə sá ná mpəg i kɔg wə jí sâ. ⁸ Muud mə bɛ yé, nə muud mə shwú májúwó yé bwə təl cé ηgwúd. Zembí mə bá fáágulə múúd yêsh námá nda nyə á sêy ná. ⁹ Nəcə, sá ngə sεεηgya ηgə sá Zembí iséy byé. Bi búəsə fambó má Zembí, bi búəsə námá málwɔga mé.

Okrísten bí nda njów

¹⁰ Mpaam má Zembí wə í á sá ná mə bəg nda muud məlwɔga á ikəη. Ntó, mə á lím njów, bóól búúd bwə ngə lwɔ límaga jɔɔηg dí gwôw. Njí, muud

3:2 Heb 5.12-13; 1Pr 2.2   **3:3** 1.10-11; Gal 5.19-20   **3:4** 1.12

3:6 Mis 18.4, 11, 24-28   **3:8** 4.5   **3:9** Mat 13.3-9; Ifz 2.20-21;

1Pr 2.4-6   **3:10** 1Kr 15.10

yêsh mæ zæ lwɔ́ cínɔŋg yé ká káálúgá næ mbií á ñgá lwɔ́ yí. ¹¹ Muud cugé næ ñkul zæ nyiŋgæ lím gúl límuga íshús; límuga jí námá ñji jɔŋg í bwéy bæ ni, ñji Yésus-Krîst. ¹² Í yidá bæ ná, bóól búúd bwé ñgæ lwɔ́ límuga jɔŋg dí næ or ñkí kwóógú bwé dæ lúlæ *mwaanê næ ndî yí, ñkí ijimá í mákwóógú, bóólúgá lwɔ́ næ ilí, ñkí mimbwu, ñkí ntâg bíl íkáá, ¹³ ñji, jwôw má *Krîst* íí, sóólúgú múúd yêsh ñgá sá yí í bá nyîn ná ñgəŋ. Næcé, í bá cɔ́ kuda dí jwôw dɔŋgú, kuda í bá zæ lwó íséy í múúd yêsh, í mú nyîn ñkí jí fwámé íséy. ¹⁴ Sóólúgú múúd nyæ á sá lwɔ́læ dí yí í ká bá bæ kú jígæ, muud wɔŋgú bæ næ mpóógú. ¹⁵ Nyɔŋg yé sóólúgú í bá shîn jígæ yé, a bá shúb mpóógú; ñji nyæmfwó má bá faam nda muud má faam kuda dí yé.

¹⁶ Bî ampúyé né bî búsa *Mpáánzə Zembî? Bî ampúyé né Shíshim má Zembî í njul bídí? ¹⁷ Ñkí muud mæ céég Mpáánzə Zembî, Zembî mæ bá námá céég nyæ. Næcé, Mpáánzə Zembî nyísə ñji shú má Zembî, bí wé búsa njów wɔŋg.

¹⁸ Muud kú ñgæ shüig nyúul. Ñkí ñgwól múúd mæ tédúgá na bídí né a jí næ fúg, mbií fúg á cug gaá, muud wɔŋg yídag mpu né fúg nyé nyísə ikás mísh má Zembî dí, ja jɔŋgú a mú bæ næ fwámé fúg. ¹⁹ Næcé, sá búúd ɔ shí ga bwé dúg ná jisə sá fúg yí, Zembî mæ dúg gwo né sá íkás. Jísə cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Zembî má dæ sá né buud ɔ fúg bwé bíílug mákəŋ máñúd». ²⁰ Í nyiŋgæ námá bæ cilyá

3:11 Iza 28.16; Mis 4.11-12   **3:13** Rom 2.6; 2Kr 5.10   * **3:13** Jwôw má Krîst: Dəsə jwôw á bá zæ sámb búúd ɔ shí ga milésú yí.
3:15 Yûd 23   **3:16** 6.19; Rom 8.9, 11, 15; 2Kr 6.16; Gal 5.25; 1Pr 2.5   **3:18** 4.10   **3:19** Zhb 5.12-13; 1Kr 1.20   **3:20** Sòm 94.11

ná: «Cwámba mə mpú búúd ɔ fúg mitédúgá myáŋ, a mpú ná mísə ocwúd». ²¹ Nda jí ntó ná, muud kú bæeg ŋkêny nyúul nəcə bálə nə wónɔ́gə nə bóól búúd. Mpugá ná isâ byêsh bísə isâ bín. ²² Pwôl, Pwôl wún; Apolos, Apolos wún; Séfas, Séfas wún; tɔɔ shí ga, shí nyín; tɔɔ cug, tɔɔ shwiy, tɔɔ isâ yâ cug ga, tɔɔ byɔɔŋg yâ cug zág yí, byêsh bísə isâ bín. ²³ Bi bânɔ́ bí búsə buud ó Kríst, Kríst má Zembî.

4

Nji Yésus wá má bígás Pwôl

¹ Ntó, dúgúgá sə ná sə búsə osóol ɔ mäsáal ó *Kríst, ná Zembî nyə á yə sə mbag ná sə cúndág isâ í á dɔ bə shwoó dí, nyə á má sá ná sə mpúg yí. ² Nə ndeé, ja bwə má yə múúd mbag yí, sâ bwə dɔ bul jíi dúg yí jí ná a sáág iséy byé mbií Mása mə jíí yí. ³ Nda mə, tɔɔ bi má bigas mə, tɔɔ wúl nɔ́w mílású í bigas mə, sá jɔɔŋg í acíyé mə tɔɔ sâ. Məməfwó mə abígásé námá máməfwó. ⁴ Mə aŋgê nə mpu ná mə má sá gúl sâ májumâ. Nji, ntó cugé ná mə jí kú nə wôŋ. Nji, muud ŋgá bigas mə wə Cwámba. ⁵ Gwə wə jí ná, kúgá sámɔ́ múúd lású té fwála dɔɔŋg í afwóyé wóós yí. Kúgá sámɔ́ té Cwámba nyə afwóyé nyiŋgə zə yí. Nəcə nyə wə má bá zə sá ná isâ bí ishwoo yídúgúd yí í nyínúg ná ŋgáŋ, mitédúgá myâ milâm mí mpúyúg; nə ndeé, Zembî mú yə muud yêsh máshwúmb má jéllá nə nyə má.

⁶ Bwaŋg, mə má ŋgə ŋwa iyuug íni byêsh sá Apolos dí shú ná bi jígúg sâ kaaná í ŋgə cɔ́ yí, ná: «Muud nyə ajélláyé nə ntɔ́ sá jí cilyá yí.» Má cɛel cɔ́ ná,

shú dású sá Apolos íí, muud nyə ajáláyé nə bəgəwa nə ηgwól ntə ηgwólúgá. ⁷ Zó nyə á fwo jaaw wo ná wó ntə bóól búúd? Jáyé sá wó jí nə ndî ná bwé á shígé yə wo yí? Nkí sá jêsh wó jí nə ndî yí, bwé á yə wo, nəc é jí wó ká ηkêny nyúúl nə ndî nda bwé á shígé yə wo yí? ⁸ Bí ηgə táduga ná bi mú nə sá jêsh bí m é jíí yí, bi mú lwándúlá nə ibwádán í Zembî, bi mú nə ijwûga, sá bân kú nə ndî. Bi ɔ nywá ka bə nə ijwûga fwámé bə, sánôη bî bêsh sá bég nə byo. ⁹ Ká í yidá bə nda Zembî m é tâl sá bân *buud ɔ lwámá zhúgúlâ sám b á, nda buud cígúlá í m é bə ná bwé jəlá nə yə wá. Mésú m éntágula m é mú s é á zəgá-dúg, tɔ m ísh m é búúd dí, tɔ m ísh m é *wəéηgəles dí. ¹⁰ S é mú nda mikás nəc é Kríst, bi bân ntāg nda mífufúgú nəc é bálə búúd ɔ Kríst. S é mú nda itag-bwool, bi bân nda minḱunḱúlú. Bi mú ηgə ηwa gúm é, s é bân ηg é bwəma nə mpyóη. ¹¹ Wós s nə wəla ga, s é ηgə yə nə zha yə nə shwáásúlə min é, s é fúfə nə mikáánd é. S é ηgə bwəma nə bíg é, s é ηgə cugə nda minjé-gwôw. ¹² S é ηgə wáduga sêy nə məbwə m é s ú shú ná s é bég nə isâ. Muud nyə á m ə lwîy s é yé, s é bwádán nə nyə; kúl bwé lwó s é cúwúlí yí, s é máánd mílám. ¹³ Buud bwé á m ə ntáma s é jín é wá, s é ci bwo iciyá í cwéél bwo mílám yí. Wós s nə kíkidíga, buud ɔ shí bwé ηgə ηwa s é nda isâ í kund, nda shíd m éwúdə.

Pwól jí sósηgá

¹⁴ Mə anjé nə cilə bí isâ íni ná m é cəel wá bí shwôn. Mə ηgə yida sá ná bi mpúg kuú njəond bí m é jəlá nə kyey yí, nəc é bi bú s ə m ə bwān m é

4:7 Gal 6.3   **4:9** Rom 8.36; Heb 10.33   **4:10** 2Kr 11.23-29
4:10 3.18   **4:12** Luk 6.28; Mís 7.60; Rom 12.14 sêy: Mís 18.3
4:13 Mit 3.45

búl cœel wá. ¹⁵ Nacé, bí tœem bæ nœ buud mœwûm má otóóshin bwé ngé lwó bí cug krîsten, bí cugé nœ ncúlyá osóóngú, mœ muud má á zœ bí nœ Jɔjɔ Kéél yé mœ wé jí sóóngú wán kwonj má Yésus-Krîst dî. ¹⁶ Nda jí ntó ná, oshwonj, ngægá nœ yagula mœ. ¹⁷ Gwé wá í sá ná mœ ntíg bí Timotê, mwân waam má búl cœel yé; a jí mœ abúgúlág cug krîsten dî. Nyœ wé nyœ é zœ sá ná bi bág kú wusa kuú njœond má ngé kyey cug krîsten dí yí. Kuú njœond wœngú wé má ngé júguli mádɔ má óbúgula mêsh kúl jêsh yí. ¹⁸ Bóólágá búúd bwé ngœ ñkêny mœnyúúl nda sá bwé cí ná mœ abulé ná kwo zœ núñ bídí. ¹⁹ Nji, ñkí Cwámbe má magula, mœ wál bá zœ wóós bí núñ. Mœ é ka bá zœ mpu búúd bwé ngœ ñkêny mœnyúúl óni; mœ abulé zœ mpu nji iciyá í lósú byán, mœ bá bul cœel mpu ñkí ñkul má Zembî nyísœ bwé dí ícugud. ²⁰ Nacé, Faan má Zembî í cugé sâ á lósú mpu, dúsœ sá ñkúl. ²¹ Bi má jii ná jí? Ye mœ zág núñ bídí nœ lwónj, ye mœ zág nœ cœelí nœ lám ná shee?

5

Okrîsten bwé ajáláyé nœ bæ nœ janğa

¹ Lânj má bul shîn kyey kúl jêsh ná janğa í ngœ sîy núñ bídí. Ná dâñ janğa dúsœ ná, tœ ikúl í ampúyé fwámé Zembî yí í anğé nœ sá dwo. Bwé ngœ bwiing ná ngwól múúd a bídí sœngyá ngœ cugœ nœ mudá mœ sóóngú. ² Bí ngœ ná ñkêny mœnyúúl? Sóólágú wœngú kú yidá cey bí lámúd nda shwiy? Nğáá í jii ná í céyug bí lámúd, bi yílúg muud wœngú bídí sœngyád? ³ Mœe

---

4:15 Gal 4.19   **4:16** 11.1; Flp 3.17; 1Te 1.6   **4:17** Timotê: 16.10; Mis 16.1; 2Kr 1.1   **4:19** ñkí Cwámbe má magula: Mis 18.21; Zhk 4.15   **4:20** 2.4; 15.24   **4:21** 2Kr 1.23; 13.10   **5:1** Lœv 18.8
5:2 6.12; 10.23   **5:3** Kol 2.5

jâm kóómb dî, tεem bæ ná mæ cugé nûη bídí, *shíshim wâm wí nûη; mæ má bwey sám̄b lésú wōηgû nda mæ ji nûη. Mæ má sám̄b ná muud má sá sóólúgú wōηg yé má jág sâ. ⁴ Ntó, ja bí é nyiηgæ sεeηgya jíná má Cwám̄ba Yésus dí, shíshim wâm í é sεeηgya næ bí, Cwám̄ba wúsú Yésus mæ bá lwóya ηkûl nyé. ⁵ Í jii ná bi bád̄ug *Sátan muud wōηgû mábwád, a ntám̄ag nyæ nyúúl ná ndεé, *jîm jé í mú bá *dúg cug jwōw má Cwám̄ba. ⁶ Bi ajéláyé ná næ ηkēny mányúul. Bi ampúyé ná búbaalé *lævur bíbíyá í d̄u sá ná mbulyá ηgug wêsh í bád̄ug ii? ⁷ Yílúgá lævur† acwúlû shú ná bi bég mbulyá ηgug ágúgwáan. Næcé bi mú kú ná næ lævur. Bi mú ntó næcé bwé á shí bwey cígæ *Mwâ Ncwæm̄be á Páska íshé, mwâ ncwæm̄be wōηg wé *Kríst. ⁸ Ntó, shé kúgá ná sá *Páska wōηgû næ bów-bōw tédúgá næ gwól̄e lâm: lævur acwúlû wé ni. Shé yídágá sá nyæ kú næ sâ á shweelúg, næ lâm óbúbálé: buléd á kú næ lævur wé ni.

⁹ Mæ á cilæ bí ηgwól kálaad dí ná binóη buud ó jaηga bi kú d̄u kéya. ¹⁰ Mæ a shígé cεel ci ná bi bég kú ná bwεε shísh kúná-kúnæ næ búúd ɔ jaηga bēsh wâ shíga, tō buud bēsh bí næ yéesh bálæ næ mæbii wá, tō buud ɔ mándá, tō bōηg bēsh bwé ηgé yæ ozembî ó áyadúg gúmá wá. Mbô! Í ká bæ ntó, mpu ná bi má jëlá næ wú shí gaád. ¹¹ Mæ á yida ci ná bi kú d̄u kéya næ buud bí ná: nyâη ηgé ci ná a ji mbúgula, a

---

5:5 1Tm 1.20   **5:6** Gal 5.9   * **5:6** Na ji kaaná nda wōηg sá má d̄u ci ná: «Shú ηgwūd má d̄u wá bóól bēsh ibwool» yí.   **5:7** MmN 12.1-15; 13.7; Yuá 1.29; 1Pr 1.19   † **5:7** lævur: Oyúden bwé á d̄u yíl lævur yēsh bwédí mínjōw, bwé dæ Páska næ ηgug á kú næ lævur; ntó má kó ná bwé á d̄u gusa milâm myáη shú zólæ dæ Páska.   **5:9** Mat 18.17; 2Te 3.14   **5:11** 6.9-10; 2Te 3.6; Tit 3.10; 2Yn 10

ngó nyingə sá jaŋga; nyâŋ ngó ci ná a ji mbúgula, a njúl nyingə bæ nə yéesh bálə nə məbii; nyâŋ ná a ji mbúgula, a ngó nyingə yə ozembî ó áyadúg; nyâŋ ná a ji mbúgula, a dúgá nyεεg búúd; nyâŋ ná a ji mbúgula, a njúl nyingə bæ shwíge mǎlwæg; nyâŋ ná a ji mbúgula, a dúgá nyingə mánda búúd nə isâ byáŋ. Mimbíi mi búúd míni, bi kú seŋgya nə bwo, binón kú də səŋ idâw ŋgwúdud. ¹² Ye sá wá básé ná sá sámbug buud bwá cúgé *Dɔ dí wá milésú? Ngaá ná buud wá Dɔ dí cwú wá bí má cígal milésú wá? ¹³ Buud bwá cúgé Dɔ dí wá, Zembî wá má bá sám bwo myáŋ milésú. Kagá yíl bów-bôw múúd bídí gwoonɔd.

6

Ishwáman yâ mpádúgá buud ó Zembî

¹ Nkí ŋgwól múúd á seŋgyá jín má bæ nə lésú nə ŋgwól, jí í mpú sá ná a lúgá kə nə lésú búúd ó Zembî dí, a bálé kə nə ndî ná ikúl ishús í kág sám yí? ² Ye bi ampúyé ná buud ó Zembî bwá bá sám búúd ɔ shí milésú? Ká, ŋkí bi wá má bá sám búúd ɔ shí milésú, ye ilálésú yâ mpádúgá nyín wá í káád bí ŋkul yí? ³ Ye bi ampúyé ná sá má bá sám *wáéŋgəles milésú? Ká ŋkəməsa nə milésú myâ isâ í shí ga! ⁴ Nkí bi má ka bæ nə milésú myâ isâ í shí ga, ye buud *Dɔ lú óbúgula í dúg ná ozhizhe wá bwó wá bí má ká dúg ná bwá sámbug bí milésú myəŋ wá? ⁵ Bi má jəlá nə gwág shwôn nə sá má ngó ci ga. Ye seŋgyá jín jí kú nə təw muud jí nə fəg yé, muud jí nə ŋkul lás lésú mpádúgá mwân bá *mínyəŋə yé? ⁶ Nə jí! Mwân bá mínyəŋə bwá ká təw míkəɔd dí? Bwá bálé ntəg

ká t̄w mík̄ōd mȳōng d̄í óhááden d̄í! ⁷ Mpugá ná dúl̄ə bə nə ishwāman nt̄ani mpédúgá nyín, bi má bwey ku wá ni. Nəcé jí bí búsá ηgwól kú jis̄ow ηgwól bé ólíngî yí? Nəcé jí bí búsá kú bíd ná ηkí muud mə déég bí isâ, a déégúg yí? ⁸ Nji, bi wá má yídá sá ólíngî, bi wá ηgá sha búúd isâ; omínyōh̄ b̄n nt̄ag wá bí má sá mísóólúgú mȳōng wá. ⁹ Ye bi ampúyé ná buud bwá sá ólíngî nt̄ani wá bwá ábúlé bə nə k̄ow Faan má Zembî d̄í? Kúgá sh̄ig mányúul: buud ó jānga, nə b̄ōng bwá ηgá yə ozembî ó áyadúg gúmə wá, nə buud bwá sá mín̄ōmb wá, nə bud̄um bwá má ηwa mányúul nda budá wá, nə b̄ōng bwá sá íland nə b̄óól búd̄um wá, ¹⁰ nə ijúwâl, nə buud bí nə yéesh b̄l̄ə nə məbii wá, nə oshwége ó málwæg, nə b̄ōng bwá d̄u nyεeg búúd wá, t̄em bə búúd ɔ mándá, bwá ábúlé bə nə k̄ow Faan má Zembî d̄í. ¹¹ Ntó námá wá b̄óól búúd wá gwōng j̄in bwá á bə yé. Nji, Sh̄ishim má Zembî wúsú í á mə gusa b̄i, sá ná bi bág min̄k̄ηk̄η mi búúd, sá ná Zembî d̄ugúg bí ná otátəl̄i ɔ búúd lúú má Cwámba Yésus d̄í.

Baagw̄l̄ nyúul shú má Zembî

¹² B̄óól búúd bwá d̄u ci ná: «Muud ji f̄alí ná a sáág sá j̄esh á céel yí.» Jí ntó. Nji, sá j̄esh d̄í jí nə ηkul kwíind múúd. Bwá d̄u ci ná: «Muud ji f̄alí ná a sáág sá j̄esh á céel yí.» Jí ntó. Nji, mə abúlé bíd ná ηkúmba sá í bíig mə kwám. ¹³ B̄óól námá ná: «Id̄aw b̄isə shú mw̄ɔ, mw̄ɔ shú íd̄aw. Nə mw̄ɔ nə id̄aw, Zembî mə bá sh̄inal byêsh.» Jí ntó. Nji, nyúul í cúgé shú jānga, nyísə nyúul mə Cwámba, Cwámba

jisə Cwám̄ba shú nyúul. ¹⁴ Mpugá ná Zembî nyə a gwûm̄shi Cwám̄ba yé, a bá nám̄é gwûm̄shi sá nə ñkul nyé. ¹⁵ Ye bi ampúyé ná m̄nyúul m̄n m̄sə ikál í nyúul m̄ó *Kríst? Mə ñwág kál nyúul m̄ó Kríst mə sá gwo kál nyúul m̄ó múdá jaŋga? Mbô! Í ajáláyé nə bə ntó! ¹⁶ Ye bi ampúyé ná muud mə ká seɛŋgya nə mudá jaŋga yé nyə é bə nyúul ñgwúd nə mudá wɔɔŋgâ? Jísə mpu bə cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Bêsh obá bwá é bə nyúul ñgwúdâ.» ¹⁷ Nji, muud mə ká f̄la ísâ nə Cwám̄ba yé, nyó é bə *shíshim ñgwúd nə Cwám̄ba.

¹⁸ Fúndágá jaŋga. Wúl *sóm wêsh múúd mə sá yí í ádé bə nyə nyúúlúd. Nji, muud mə sá jaŋga yé m̄ó d̄ ntáma nyúul nyé nyám̄éfwó. ¹⁹ Ye bi ampúyé ná m̄nyúul m̄n m̄sə Mpáanzé m̄ó Nk̄ɛŋk̄é Shíshim Zembî nyə á yə bí yí? Nk̄ɛŋk̄é Shíshim wɔɔŋg wúsá bídí m̄nyúúlúd. Bi aŋgê ná nə jwú nə bim̄éfwó. ²⁰ Mpugá ná Zembî nyə a wá lal-lal tâŋ shú ná bi wúg m̄kwám̄úd; bi m̄ó jəlá nə ka yə Zembî gúm̄é nə m̄nyúul m̄n.

7

Sá í dúgyá nə bâ yí

¹ Shú ísâ bí á cilə mə yí, í nywa ná mudúm jíg kú kún̄ya nə mudá. ² Nji, í bul jəla ná mudúm yêsh bég nə yé múdá, mudá yêsh nə yé ñgwûm, buud bwá sásúlóg jaŋga. ³ Mudûm nyə ajáláyé nə kaamb̄lə múdá nə nyúul nyé; mudá nám̄é ntó. ⁴ Mudá cugé

6:14 15.15, 20; Rom 6.4; 8.11; 2Kr 4.14   **6:15** 12.27   **6:16** Mat 2.24; Mat 19.5; Ifz 5.31   **6:17** Yuá 17.21-23; Rom 8.9-11; 2Kr 3.17-18; Gal 2.20   **6:19** 3.16   **6:20** 7.23; Rom 13.14; 1Pr 1.18-19
7:2 1Te 4.3-4   **7:3** Ifz 5.21-29

nə ηkul balan nə nyúúl nyé nda á céel ná, ηgwûm yé wá jí nə nywo. Námé mbií ηgwúdú, ηgwûm cugé nə ηkul balan nə nyúúl nyé nda á céel ná, mudá yé wá jí nə nywo. ⁵ Ngwól kú ban ηgwól; ka nji nó bi má bæ cún ná bi má béégyá ηkúmba fwála shú nó bi má kənd mílâm mājəgula dí. Fwála dɔəŋg ká námá shîn, bi ó nyingə fɔla; nəcé bí a bá bæ kú mpu máánd mílâm nó ndéé *Sátan mú bwówulə bî. ⁶ Na, mə ayímbúliyé bî; mə cwíny bí cwínyúg. ⁷ Mpúlə dúg dí, má jii ná buud bəsh bwó jig nda mə. Nji, muud yəsh ji nə jé sâ Zembî nyə á yə nyə yí; nyíga nə jíga, nyímí nə jíímí.

⁸ Má ηgə ci nə miŋgwam mi búđûm nə mikúsá mí búdá ná, í nywa ná bwó jig nda má njúl ná, kú béya. ⁹ Nji, í ká bæ nó bwó ampúyé máánd mílâm, bwó béyág; nəcé í yida bul jəla nó muud béyág, ntɔ nó a júgugí nə yéesh.

¹⁰ Shú bəəŋg bí mímbéyá wá, mə tál mpəndí; kú ntəg bæ mə, Cwámba wá mə tál mpəndí ná, ci mudá kú béégya nə ηgwúm yé. ¹¹ Múdá ká ntəg béégya nə ηgwúm yé, a jig kú ná kə báád; ka nji nó a kó sá ηkwambulə nə ηgwúm yé. Ci mudúm kú yíl múdá bâ.

¹² Shú bóólúgá bəŋ, Cwámba dí mə cî, mə wə ηgé ci ja niíd ná, ηkí mbúgula Zembî ji nə mudá *hááden, múdá mə ká céel ná bá bwó baagulə bâ, a kú bæeg yíl múdá wəəŋg. ¹³ Nkí mudá wá jí mbúgula, ηgwúm nyə hááden, ηgwúm mə ká céel nó bá mudá bwó baagulə bâ, mudá kú bæeg gwú bâ dəəŋg. ¹⁴ Nəcé, mudúm jí hááden yé nyə é bæ kúnə-kúnə nə Zembî

7:7 Mat 19.11-12; 1Kr 12.11
19.9

7:9 1Tm 5.14

7:10 Mat 5.32;

7:14 Rom 11.16

nàcé mudá yé, mudá jí hááden yé nyà é bə kúná-kúnà nà Zembî nàcé ηgwúm yé. Í mbâm bə kú bə ntó, mpu ná bwân bán bwá é bə shwóg-shwóg nà Zembî; nji, búsə kúná-kúnà nə nyə. ¹⁵ Nji, ηkí nyɔɔηg jí hááden yé má cɛel béégya nə ηgwól, a jee béégya nə nyə; í cúgé mbúgula yímbúlí ná a jíg nə bā dɔɔηg. Zembî nyə a jôw bí shú ná bí jíg ná shɛɛ. ¹⁶ Ntâg námá ná, wɛɛ mudá jí mbúgula yé, ye wo mpú ηkí wo e bá sá ná ηgwúm woó dúgúg cug? Nkí ntâg ná wɛɛ mudúm jí mbúgula yé, ye wo mpú ηkí wo e bá sá ná mudá woó dúgúg cug?

Zembî nyə á ηgə tâl buud icé icé

¹⁷ Sá ηgwúd jí ná, muud yêsh tówúg cé Zembî nyə a tâl nyə yíid, cé nyə á bə a tál ja Zembî nyə a jôw nyə yí. Cɛɛ má ηgə yə mádɔ má óbúgula mêsh yí, dwó óni. ¹⁸ Nkí Zembî nyə a jôw ηgwól múúd a njúl síya ábiwáág í*, muud wɔɔηgâ jíg nə ábiwáág yé. Nkí Zembî nyə a jôw muud a kú bə síya ábiwáág íí, muud wɔɔηgâ kú síya ábiwáág. ¹⁹ Síyálə ábiwáág cúgé tɔɔ sâ, bələ kú síya ábiwáág kú námá bə tɔɔ sâ. Sá jí nə mfíí yí jísə nji bɛɛlə mámpəndí má Zembî. ²⁰ Muud yêsh tówúg cé nyə á bə a tál ja Zembî nyə a jôw nyə yí. ²¹ Nkí Zembî nyə a jôw wo, wo njúl lwaá, kú wá fimâl lámúd nə jiya lwaá gwô. Nji, wó ká dúg zhíí ná wo bég fulí, wo bɛ zhíí nyɔɔηg. ²² Nàcé ná, lwaá Cwám̄ba má jôw yí í músə fulí, í dúgyá nə Cwám̄ba. Ntó námá, nyɔɔηg *Kríst má jôw a njúl fulí yé músə lwaá má Kríst. ²³ Mpugá ná Zembî nyə a

7:15 jíg ná shɛɛ: 14.33; Rom 12.18; 14.19; 2Kr 13.11; Kol 3.15; Heb 12.14 **7:16** 1Pr 3.1 **7:18** Gal 5.1 * **7:18** Muud jí síyá ábiwáág yé: na ji mwá Yúden. **7:19** Rom 2.25-29; Gal 5.6 **7:22** Ifz 6.6; Flm 16; 1Pr 2.16 **7:23** 6.20

wá lal-lal tâŋ shú ná bi wúg míkwmád. Kúgá sá ná bi nyíngæg bæ mælwaa mə múúd†. ²⁴ Bwaanğ, mə nyiŋgə ná námá ci ná muud yêsh bwénúg mísh mə Zembî dí cé nyə á bæ a tál ja Zembî nyə a jôw nyə yí.

²⁵ Shú bəonğ búsə ná óncwíyê wá, sâ mə zé ci ga í cúgə ná Cwám̄ba nyə a tâl mpándí; mə cwíny bí tâŋ nda muud bí bí nə ŋkul je shwu nyúul nə ndî yé nəcə Cwám̄ba nyə a gwág mə ŋkúnkwónúla. ²⁶ Mee ŋgə téduga ntúga: ja sə mə dúg mícúŋ myâ wəla ga yí, mə tédúgá ná í bul jəla ná buud bwə jíg miŋgwam. ²⁷ Nji tɛɛm bæ ntó, ŋkí wo mə bá múdá, wo kú bæeg sɔ ná wo gwú bâ. Nkí wo afwóyɛ bá múdá, wo kú bæeg sɔ ná wo bâ. ²⁸ Nji, ŋkí wo bá múdá, wo asáyɛ *sám; ncwíyê sás mə ká kə báád íí, nyə asáyɛ sám. Nji, buud bwə béya wá bwə é bul dúg mínjugú cug gaád; mə ŋgə lás ntáni shú ná mə sá ná bi sásúlóg mínjugú myəonğ.

²⁹ Bwaanğ, mə ŋgə ci náaa, fwála í mú kúkúl. Ná ndeé, tééd wəla ga di, buud bí nə budá wá bwə cúgəg nda bwə cúgə mímbéyá; ³⁰ bəonğ bwə ŋgə jii wá, bwə cúgəg nda bwə aŋgê nə jii; bəonğ bí nə məshusug wá, bwə cugə nda bwə cúgə nə məshusug; bəonğ bwə ŋgə kusə wá bwə cugə nda isâ bwə ŋgə kusə yí í cúgə isâ byán‡. ³¹ Buud bwə ŋgə də shí wá bwə cúgəg nda bwə aŋgê nə də shí. Mə lás nə bí lású ni wêsh nəcə shí shé bí nə ndî múús ga í bá cɔ.

³² Mə cɛɛl ná bi bəg kú nə sâ í kánd bí milâm gwów yí. Muud cúgə mbéyá yé mə də kənd lâm ísâ í dúgyá

† **7:23** Kúgá nyiŋgə bíd nə məfug mə búud mə ŋgəg nə jwú nə bí.

7:25 1Tm 1.12-14   **7:26** Zhe 16.1-4; Mís 14.22; 1Te 1.6; 3.3-4

7:28 Luk 21.23   **7:29** Rom 13.11-13; 1Pr 4.7; Flp 4.5   ‡ **7:30**

Muud nyə ajélayé nə bíd ná gúl sâ í tówág shwóg nyədí cugəd.   **7:31** 1Yn 2.17

nə Cwám̄ba yíid, a du s̄ə ná Cwám̄ba gwágúg nyə nywa. ³³ Nji, nyɔɔŋg jí mbéyá yé má a du s̄ə ná mudá yé gwágúg nyə nywa, a du kənd lâm ísâ í shíd, ³⁴ lâm í mú du bə nyə kɔw. Ntó námá wó jí nə mudá yé. Mudá cúgê báád yé, tɔɔ nyɔɔŋg jí ná ncwíyê yé má du kənd lâm ísâ í dúgyá nə Cwám̄ba yíid, shú ná nyâŋ bág yé mə Cwám̄ba ncindî nə ncindî. Mudá jí báád yé nyɛ má du s̄ə ná ŋgwúm yé gwágúg nyə nywa, a du kənd lâm ísâ í shíd. ³⁵ Mə aŋgê nə lás ntáni ná mə cɛel kəl bí bíd. Í yidá bə shú mánywa mún. Mə ŋgə jii ná bi sáág sâ í búl jəla yí, ná bi bág buud ɔ Cwám̄ba ncindî nə ncindî, kú bə kɔw.

³⁶ Ŋkí ncwómá má bul bə nə yéesh nə land jé, ná ndéé a mú cɛel ná bwé báyág nəcé a tédúgá ná nyə e jág sá sás dɔɔŋgá ŋkí a bə kú ná bá nyə, ŋkí a dúg ná bwé jəlá nə béya, bwé báyág nda á ŋgə jii ná; nyə asáyé səm. ³⁷ Nji ŋkí ncwómá í ŋwa cígúlá nyédí lámúd sâ nda cíndal nyə, ŋkí a ji nə ŋkul mpu máánd lâm bii yéesh jé, á ká ŋwa cígúlá ná bá land jé bwé ányingəyé ná béya, a mpú sâ. ³⁸ Ntó ji ná muud mə bá land jé yé mə mpú sâ, nyɔɔŋg mə bə kú bá yé má bul mpu sâ. §

³⁹ Mudá jí cɛɛlá nə ŋgwúm yé té wêsh ŋgwúm ŋgə ná cugə yí. Ŋgwúm má ká yə, mudá kú ná bə cɛɛlá, a

---

7:33 Luk 14.20   § **7:38** (tééd 36 kə wóós 38) Impánzó íni, ból bwé ŋgə ci ná í jəlá nə bə ntúga: 36 «Ŋkí muud mə dúg ná a jág sá nə baagúlólə sás dé ncwíyê wəla lu bə c̄ə a kú kənd nyə báád í, ŋkí a dúg ná í jəlá ná a kəndug nyə báád í, a sáág sâ á jí yí; nyə asáyé səm, bə í síyúg. 37 Nji, muud mə ŋwá cígúlá lámúd, kú nə sâ í ŋgə cíndal nyə, á ŋgə mpu jwú nə tédúgá yé yé, ŋkí á ŋwa cígúlá nyáméfwó dí lámúd ná a baagulé sás dé ncwíyê, a má mpu sâ. 38 Ntó má lwó ná muud mə kənd sás dé báád yé, a mpú sâ; nyɔɔŋg mə bə kú kənd yé, á bul mpu sâ.»   **7:39** Rom 7.2-3

mú jee bá muud yêsh á céeł bá yé; nji í jii ná muud wəŋg bág muud mə Cwám̄ba. ⁴⁰ Nji, í bul jəla ná a jíg kú ná kə báád. Mee mām məcwūŋ wə móni, mə tédúgá ná mə ji námə nə Shíshim mə Zembî.

8

Sâ í dúgyá nə ocúdu ó mátúnuga

¹ Bóól ózembî bí ó áyadúg. Bóól búúd bwə ŋgə cígə ocúdu ŋgə sá ivugali í ózembî bəŋgú *mətúnuga. Shú sá í dúgyá nə ocúdu ó mátúnuga bəŋgú yí, shé mə mpú ná: «Sə bēsh bí nə mpúyá.» Nji, mpúyá wəŋg í də sá ná muud ŋkényúg nyúul, í njúl ná ceełí í də sá ná gwoonŋ í lálug búgád. ² Múúd mə ká téduga ná a mpú gúl sá, muud wəŋgú nyə afwóyé mpu sá jí ná fwámé mpúyá yí. ³ Nji, muud mə céeł Zembî yé, Zembî mə mpú nyə.

⁴ Nə ndeé, shú dälə ocúdu ó mátúnuga mə ívugali í ózembî ó áyadúg íí, sə mə mpu ná ivugali byəŋgú í cúgə təə sá shí gaád, ŋgwól zembî cugé, nji fwámé Zembî ŋgwûd nə ŋgwûd. ⁵ Bóól búúd bwə ŋgə téduga ná ncúlyá ozembî nə ncúlyá micwám̄ba myâŋ mísə. Nji, bíl isâ búúd bwə ŋgə dúg ná ozembî yí í tɛem bə jon dí, ŋkí ntâg shí ga dí, ⁶ shú shé bāŋ, Zembî jí ŋgwûd nji Zembî Sóŋgú. Isâ byêsh í zhu nyádí, shé ŋgə cugə shú dé. Cwám̄ba jí námə ŋgwûd, nji Yésus-Krîst; isâ byêsh bísə nəcé nyə, sə búsə námə nəcé nyə.

⁷ Nji, buud bēsh dí bí nə mpúyá ni. Bóól bwə á mə janəwo nə yələ ózembî ó áyadúg gúmá, nə ndeé, wósós

---

8:1 Mis 15.29; Rom 12.16 ceełí: 13.1-7; 14.1; 16.14; Yuá 13.34; Rom 15.1-2; 2Kr 8.7-8, 24; Gal 6.10; Ifz 5.2   **8:1** Rom 14.1-15.6   **8:3** 13.12; Gal 4.9   **8:4** 10.19-20; Mbá 4.35, 39; 6.4-5; Gal 4.8-9   **8:6** 12.5-6; Yuá 1.3-4; Ifz 4.5-6; Kol 1.16   **8:7** 10.23-33

nə kidíga, ja b̂aŋ bwé dá cúdú mətúnuga mə ózembî ó áyadúg yí, bwé é ngə də bwé ngé téduga ná cúdú éga jì cúdú mətúnuga shú zembî áyadúg. Sâ jəŋg í mú sá bwo fəŋ lám d̂i, nəcé í bálə ná ŋkí tag. ⁸ Í njúl nə sâ mə d̂i d̂i jí nə ŋkul sá nə sá shíshíg Zembî kúnə-kúnə. Ŋkí sə mə bə kú də, sâ kú jímb sə mísh mə Zembî d̂i; ŋkí sə mə d̂i, sâ kú námə kwíduli sâ. ⁹ Njì b̂i ó bey nə sâ bí bí fulí nə b̂i sáág yí í yídag bə óbúgula ó átutagú kwóógú lú mábəəgú. ¹⁰ Nəcé, wo muud jí nə mpúyá yé, ŋkí bwé dúg wo, wo ngé də mpáánzə zembî áyadúg d̂i, ngáá nə sá jəŋg í é sá nə muud jí ná nə lám ŋkí tag yé ŋwág ŋkul, a kə də ócúdú bwé ámə cígə yə ózembî gúmə wá? ¹¹ Ja jəŋgú, mpúyá wô í mə sá nə ŋgwól *mínyəŋú woó jí nə lâm ŋkí tag yé jímbúg, í njúl nə Yésus nyə á yə námə shú d̂éd. ¹² Ŋkí b̂i mə ŝəm ntó nə omínyəŋú b̂án, b̂éwuli bwo lám í kú fwo lal íí, b̂i mə ŝəm nə Yésus-Kríst. ¹³ Gwə wə jí ná, ŋkí gúl sá mə dá í é b̂álal ŋgwól mínyəŋú waamə b̂ííd íí, mə kú ná bá bwɛɛ də cúdú, shú nə mə bəg kú b̂álal mínyəŋú waamə b̂ííd.

9

Pwól cugé na milúndâl

¹ Ye mə cugé falí? Mə cugé *múúd lwámá mə Yésus íí? Ngáá mə a shí dúg Cwám̂ba wúsú Yésus? Ye b̂i cugé íŝéy mə mə sá shú mə Cwám̂ba yí? ² Ŋkí b̂óólúgá búúd bwé dúg nə mə cugé múúd lwámá, b̂i kú b̂ɛ, mə jí muud lwámá mə Yésus shú dán. Nəcé b̂i b̂úsə yuug í ngé lwó íŝéy mə ngé ŝéy t̂aŋ nda muud lwámá mə Cwám̂ba yí.

8:8 Rom 14.13, 15, 17, 21; Gal 5.13   **9:1** 4.9, 15; 15.8-10; 2Kr 2.14-17; 3.1-3; 5.18-20; 10.7-8, 13; 11.5, 13; 12.11-13; Gal 1.1

3 Shú búúd bwé ngé bə nə məshwán nə mə wá, sá má jí nə ñkul bęsa nə bwo yí jí ná: 4 Ngaá sá bí nə zhií ná sá ñwág idáw nə mənɔgul bídí? 5 Ye sá bán wé búásá ci muud kú jaand nə mudá yé? Ngaá ná bóól búud ɔ lwámá bwé ngə sá ntó, tɔɔ ómínyɔŋú ó Cwám̄ba, tɔɔ Séfas? 6 Nkí ntâg ná, ye sá bân Barnábas wé sá cúgé nə zhií ná sá jíg kú sêy? 7 Zé nyə a má bwele sêy séy ízimbi a ngé jóna nə nyəméfwo yé? Zé nyə a má bwele bę fambé ná ndéé a kú də mpúmá a cínɔŋg yé? Nkí ntâg ná zé nyə a má bwele wíil íntený ná ndéé a kú balan nə mənýáŋ má íntený byɔɔŋg yé? 8 Ye iyuuɡ má ngé ɱwa bí íni bísa nji ijâm nə ijag yâ buud? Ngaá ná bísa námá cilyá mácéçç Moyíz nyə á cilə mád? 9 Jí mpu bə cilyá mácéçç má Moyíz dí ná: «Wo kú fad ntený mpu ja í ngé nyaal mpumá ngólə lwáál nywo yí.» Ye inteny wé Zembî ngé bul táduga yí? 10 Ye nyə aŋgê nə lás ntó shú dúsú? Haaw! Shú dúsú wé cilyá ga í á cilya yí. Í jii ná muud ngé waad mändəlú yé ngág nə waad a ngé bwánd nə búgə ná nyə é bə nə mfíi; nyɔɔŋg ngé nyífə mpumá ngólə lwáál yé ngág nyífə a ngé bwánd nə búgə ná nyə é bə nə kɔw. 11 Sá á bę bî mpəg í kwíind bí cug á Shíshim dí yí; ntó ná, sá má ká mwáágulə mpúmá í kwíind sá cug á shí ga dí yí, bôw ntó aá? 12 Nkí bóól búúd bí nə zhií ná bwé ñwág mbií mánýwa mɔɔŋg bídí, sá bán má ban ka bul bə nə zhií nyɔɔŋgú nəcé ji? Nji, sá á shígé balan nə zhií nyɔɔŋgú; sá ngə yida jísɔw sá jêsh shú ná sá kú ntágulə ná Jɔjɔ Kéel má *Kríst í bóg kú bwiiŋgya.

13 Buud bwé du sêy ísêy í Zembî Mpáánzə wá,

9:4 Luk 10.7-8; Mat 10.10   9:6 Barnábas: Mis 4.36; 11.22-26 sêy: Mis 18.3   9:9 Mbá 25.4; 1Kr 10.11; 1Tm 5.18   9:11 9.4; Rom 15.27; Gal 6.6   9:12 Mis 20.34-35; 2Kr 11.9   9:13 Ilɱ 18.8-19

Mpáánzə wə í dɛ námə wíł bwo; bɔɔŋg bwə dɛ kənd Zembî *mátúnɛga *alatâr dí wá bwə dɛ ηwa dán kɔw lú ídɛw alatâr dí. Ngaá bi mə mpú ntó? ¹⁴ Mbií ηgwúð wɔɔŋg námə, Cwám̄ba nyə a wá cɛɛ ná buud bwə jááw Jɔjɔ Kéel wá bwə jəlá nə cugə nə iséy byɔɔŋg. ¹⁵ Nji mɛɛ mə a shígé balan nə məzhií mɔɔŋg; mə aŋgê námə nə cilə ntúga nə mə lúndal ísâ byɔɔŋg. Mə yidá bul cɛel nə mə yág, ntɔ nə mə sáág milúndâl. Jâm sâ gúmá wə cí, muud cugé nə ηkul yíl mə gwo. ¹⁶ Mɛɛ jâm kóómb di, ja mə ηgə jaaw Jɔjɔ Kéel yí, mə cugé nə ηkul ci ná mə ηgə sa gúl sâ, nəcé jisə mə sâ cínđúlá Zembî ηgə cínđal mə yí. Məntágw̄la nə mə ηkí mə bé kú jaaw Jɔjɔ Kéel. ¹⁷ Í á mbəm̄ bə nə mə a té nə lâm wâm nə mə zə jaaw Jɔjɔ Kéel, mə bə nə zhí nə mə jííg myána. Ká, mə ηgə sá iséy byɔɔŋg cínđúlád, jisə mbag Zembî nyə á keel mə mábwəd yí. ¹⁸ Nə ndeé, myáyé myána mə ηgə ηwa cínɔŋg myá? Myána myâm wə mə jááwúg buud Jɔjɔ Kéel ashwâ, mə ηgə cúndə kú lúndal ísâ mə jí nə zhí nə mə ηwág Jɔjɔ Kéel dí yí.

¹⁹ Haaw! Mə ji fulí, kú bə lwaá mə múúd. Nji, tɛɛm bə ntó, mə a mə sá máméfwó lwaá á buud bēsh shú nə mə bág nə fwála mə sá nə bímbí lú búúd dēsh dí nə ηkul gwág mə yí í búgúlág Yésus. ²⁰ Ja sánɔŋ *Oyúden búś yí, mə cugə námə nda Oyúden shú nə mə sá nə bwə kəndɛg milâm wə Yésus. Ja sánɔŋ buud bwə ηgə bɛ məcɛɛ mə Moyíz wá sá búś yí, mə bɛ námə məcɛɛ mɔɔŋgú nda bwo, í njúl nə í cugé mə cínđúlá nə mə bég mwo. Mə bɛ mwo nji shú nə mə sá nə buud bwə

9:14 9.4   **9:15** Mís 18.3   **9:16** Zhe 20.9   **9:17** 4.1   **9:19**
10.23-24, 32-33; Rom 15.1   **9:19** Mat 20.26-27   **9:20** Mís 16.3;
21.20-26

ngó bɛ mæcɛɛ wá bwá kándug milâm wá Yésus. ²¹ Ja sánôñ buud bwá ádé bîsh mácɛɛ mɔɔng wá sá búsé yí, mæ cugə nda bwo, námá nda mæ aŋgê nə bîsh mácɛɛ mɔɔng, í njúl ná mæ ngə bɛ Cɛɛ má Zembî, Krîst ji Cɛɛ dâm. Mæ cugə nda mæ aŋgê nə bîsh mæcɛɛ nji shú ná mæ sá ná buud bwá ádé bîsh mæcɛɛ wá bwá kándug milâm wá Yésus. ²² Ja sánón buud bí nə búgá átutagú wá sá búsé yí, mæ cugə nda bwo shú ná mæ sá ná bwá kándug milâm wá Yésus. Mæ a má bæ sá jêsh shú búud bêsh shú ná mázhî mêsh dí, mæ cúgug búbaalé búúd. ²³ Mæ ngə sá isâ íni byêsh nəcə Jɔjɔ Kéel, shú ná mæ bág nə kɔw mánywa Jɔjɔ Kéel í ngó kaag mád.

²⁴ Bi ampúyé ná í du bæ mbaadé ígwiimbí dí ná, buud ñkí bulya ju íkúlé ná ndéé muud ngwúd ñwa mpóógú? Jugá kúlé mbií wí ná bi ñwág mpóógú yí. ²⁵ Ogwiimbe ó ígwiimbí bêsh bwá du ci isâ ñkí bulya shú ná bwá ñwág *tûm gúmá. Í njúl ná tûm gúmá bwá du ñwa yí í du yéel. Sá bân wúsú tûm gúmá í ábúlé yéel. ²⁶ Kúlé mé ngó ju yí, mæ aŋgê nə ju nda muud nyá aŋgê nə mpu kúl á ngó kə yé; ja má ngó wusə ikúda yí, mæ aŋgê nə wusə ikúda ntó ngúlúd. ²⁷ Mæ ngə yida jugushi nyúúl nyâm, ngə nywaad nywo sá má céel yí, shú ná í kú bá bæ ná, mæ shîn cúnda Jɔjɔ Kéel bóól búúd gwág ná ndéé, mæ nyiŋgə shúb mpóógú.

10

Shé ó bɛy sâ í á sây nə buud ə Izɛrəyêl yí

9:21 Gal 2.3-4   **9:22** Rom 1.13; 2Kr 5.11; 11.29
3.12-14; 2Tm 2.4-6; 4.7-8; Zhk 1.12; 1Pr 5.4; Mbú 2.10
8.13; 13.14

9:24 Flp
9:27 Rom

¹ Ntó, ye bwaanḡ, mə acéélé ná bi bág kú mpu ísâ í á sîy nə odá yí; ñkúdú í á baagulə bēsh, bēsh bwé á ntə mân mə atítîi nə məkuú. ² Ntó jî ná bēsh bwé á duwan ñkúdú, duwan máñ dí tâñ *ompwíin ó Moyîz. ³ Bēsh bwé á də də idâw impwúd Shíshim mə Zembî í á də nti bwo yí. ⁴ Bēsh bwé á ñgul məjúwó mampwúd Shíshim mə Zembî í á nti bwo má, məjúwó mə á ñgə wú kwóógú má. Kwóógú dɔɔñḡ í á bə fwámé kwóógú wé í á ñgə lúgal bwo cí, í á bə *Krîst. ⁵ Njî, tɛɛm bə ntó, bóól ncúlyá buud wâ gwoonḡ jánḡ, Zembî nyə a shígé gwág bwo nywa. Gwé wé nyə á jañgulə bwo, a mpañgulə mímbimbə myán shí a shwéeshád yí. ⁶ Isâ íni í á bə nə bwo ntó shú ná í bág shé məcwûñ, shé kú də wímb sálə ísâ í abúbôw nda bwo. ⁷ Kúgá yə ózembî ó áyadúg gúmé nda bóólúgá wâ gwoonḡ jánḡ bwé á sá ná. Sâ jɔonḡ jí cilyá ná: «Kúl búúd í á jî shí də, ñgul; bwé mú tôw, zhwiimbya.» ⁸ Shé kúgá sá jañga nda bóólúgá wâ gwoonḡ jánḡ bwé á sá ná. Sálə bwé á sá jañga yí, bwé á yə jwôw ñgwúdu buud otóóshin məwúm məbá nə ólól. ⁹ Shé kúgá shweenzh Krîst nda bóólúgá wâ gwoonḡ jánḡ bwé á sá ná. Bwé á shweenzh nyə, onywâ bwé mú jañgulə bwo. ¹⁰ Shé kúgá námé də cwaduga nda bóólúgá wâ gwoonḡ jánḡ bwé á cwaduga ná; bânḡ, *éñgəles á shwiy nyə á zə jañgulə bwo. ¹¹ Bwaanḡ, ísâ íni í á bə nə bwo ntáni shú ná í bág shé məcwûñ. Í á cilya shú ná shé buud

---

10:1 MmN 13.21; 14.21-29   **10:3** MmN 16.13-35; Mbá 8.3; Sôm 78.24-25   **10:4** MmN 17.6; Ilñ 20.11; Sôm 78.15   **10:5** Ilñ 14.29-30; Sôm 78.31; Heb 3.17; Yúd 5   **10:6** Ilñ 11.4, 34; Sôm 106.14
10:8 Ilñ 25.1-9   **10:9** Ilñ 21.5-6   **10:10** Ilñ 14.2, 36; 16.41-49; Sôm 106.25-27; Heb 3.17-18   **10:11** 7.29-31; Rom 15.4

shé ηgə cugə mwôw mâ mæzhúgúlâ dí wá, shé mpúg nda shé má jálá nə ηgə cugə ná. ¹² Nə ndéé, muud ηgə tédúgá nə məbwəbúlán mə cúgə nə ηkul sá nyə sâ yé, kə bey ná a búlág. ¹³ Məbwəbúlán mēsh bí á mə də bwəma nə ndî má mə də námə bə nji isâ bí nə ηkul wós nə muud yí. Nji, Zembî ji abúgúlág; a cugə nə ηkul bíd ná bi bwəmagí nə məbwəbúlán mə ntɔ bí ηkul má. Ja bí mə bá də bwəma nə məbwəbúlán yí, a bá də lwó bí zhií shú ná bi jísówúg kú bála.

Kúgá fəla isâ í májamb nə isâ í Zembî

¹⁴ Gwə wə jí ná, yé bwááηg mə búl cəel wá, fúndégá yələ ózembî ó áyadúg gúmə. ¹⁵ Mə ηgə lás nə bí nda mə lás nə buud bí nə fəg wá. Biméfwó faasugá sá mə ηgə ci yí. ¹⁶ Ja sə mə də də ídúw í Zembî yí, sə mə də ηgul bálá; sə mə də yə Zembî akíba shú bálá jəηgə. Ngulúlə sə mə də ηgul bálá jəηg yí í də bə ná sə bēsh sə mə də ηwa kəw lú mánywa mâ mácií *Kríst nyə á wéeshəli shú dúsú má. Féyálə sə mə də féya buléd yí í də bə ná sə bēsh sə mə də ηwa kəw lú mánywa mâ nyúul Kríst nyə a yána shú dúsú yí. ¹⁷ Sə bēsh sə mú mbwəɔɔdá nyúul ηgwúnd nda buléd jí ηgwúd ná. Ntó ji ná sə tɛem bə ηkí bulya, sə búšə nyúul ηgwúnd nəcé sə mə də kəwəla nji buléd ηgwúnd.

¹⁸ Fwogá dág mímbýágá mí *Izəɾəyêl. Buud bwə də də ócúdú bwə də kə *mátúnəga dí wá bwə də fəla isâ nə *alatâr, ntó ji ná bwə də fəla isâ nə Zembî muud jí ámádí á alatâr yé. ¹⁹ Jí mə ηgə ka cəel ci yí? Ye ná ócúdú búúd bwə də yə ózembî ó áyadúg

mátúnuga dí wá básə gúlúgá sâ? Nkí ntâg ná ozembî bəɔŋgú bí gúl sá? ²⁰ Mbô! Mə ŋgə ci ná ocúdu búúd bwó də kənd mátúnuga dí wá, Zembî dí bwó də yə bwo yé; í də bə mátúnuga bwó də yə mójamb má. Mə acéélé ná binónŋ məjamb bi dág fula ísâ. ²¹ Bí cugé nə ŋkul ŋgul bálá mə Cwámba, bí nyingə ŋgul bálá mójamb. Bí cugé nə ŋkul ŋwa kəw tǎwuli mə Cwámba dí, bí nyingə ŋwa kəw tǎwuli mójamb dî. ²² Ye sá mə sọ ná Cwámba sáág wúú? Sá mə lal mǎŋkul cọ nyə?

²³ Bóól búúd bwó ŋgə ci ná: «Muud ji fǎlî ná a sáág sá jêsh á céel yí.» Jí ntó. Nji, sá jêsh dí jí nə ŋkul kwíínd múúd. Haaw! «Muud ji fǎlî ná a sáág sá jêsh á céel yí.» Jí ntó. Nji, sá jêsh dí í də lul gwoŋg. ²⁴ Muud nyə ajǎláyé nə sọ ná nyəméfwó wé bág nə mǎnywa; muud yêsh sọg ná bóól bwó bág nə mǎnywa. ²⁵ Dagâ sâ jêsh bwó kúshá mákîd ocúdu dí yí; dagâ gwo nə milâm ná saló, kú jî míshílî ná bí ŋgə bεemb. ²⁶ Dagâ, nəcé shí nyí shí mə Cwámba, nə ísâ byêsh bí cínŋg yí. ²⁷ Ntó ji ná, *hááden mə ká jôw bí dína dí, bí mə ká kə, dagâ mbií ídûw wêsh bwó é yə bí yí; dagâ byo nə milâm ná saló, kú jî míshílî ná bí ŋgə bεemb. ²⁸ Nji, nkí ŋgwól múúd mə jaaw bí ná cúdu bwó ámə jáám bə yé nyə ámə bə cúdu *mátúnuga, bí kú ná də. Bí kú də, nəcé muud mə jááw bí yé, bí á bá ntágulə nyə lâm. ²⁹ Ja mə cí ná lâm yí, mə acíyé lâm wún, mə cí jí mə múúd nyə ámə jaaw bí yé. Nəcé jí lâm mə ŋgwól múúd í é zə jum mə, mə njúl fǎlî yí?

10:20 Mbá 32.17; Sôm 106.37; Mbú 9.20 **10:21** 2Kr 6.15-16

10:22 Mbá 32.21 **10:23** Rom 14.1-15.6 **10:23** 6.12; 8.7-12

10:24 10.32; 13.5; Rom 15.1-2; Flp 2.4 **10:25** Rom 14.2 **10:26**

Sôm 24.1; 89.12 **10:28** 8.7

30 Nkí mæe mə yá Zembî akíba mə ka də, bwá é ka kə ηgə ji nə mə íkúduḡúd nəcé jí, í njúl ná mæe shí yə Zembî akíba? 31 Ntó, təə bi mə dā, təə bi mə ηgul, təə bi mə sá jí, ságá sá jēsh nə yéesh ná bi mə yá Zembî ḡúmá. 32 Kúgá bæeg sá ná təə mwâ Ogurêk, təə mwâ *Oyúden, təə muud ηgwûd á *Dɔ lá óbúḡala ó Zembî lánḡúwóg búḡád. 33 Ságá nda mə; ísâ byēsh dí, má ceeł sá sâ múúd yēsh nyə e ḡwág nywa yí. Mə ádé sɔ ná məmэфwó bág nə mənywa; má də sɔ ná ncúlyá buud bwá bág nə mənywa, ná Zembî cáḡug bwo.

11

1 Nḡəḡá nə yagula mə, námá nda mə ηḡé yagula Kríst ná.

Nda sá má jálá nə ji mísəən ná

2 Mə ηgə faag bí nəcé, bí ηgə téduga mə ija byēsh, bí ηgə ntāḡ námá bɛ minjḡḡúlá má á kala bí myá. 3 Nji, má jii ná bi mpúḡ sâ ηgwûd ná: múdúm yēsh lúlúú yé wá *Kríst, múdá lúlúú yé wá mudúm, Kríst lúlúú yé wá Zembî. 4 Mudúm yēsh mə jəḡúlá nə Zembî ηkí ntāḡ ná a cúndə mícúndə mí Zembî a njúl nə tūm lúúd yé, a wá lúlúú yé Kríst shwôn. 5 Mudá má yídá jəḡula nə Zembî ηkí ná a cúndə mícúndə mí Zembî shwá lúú yé, a wá lúlúú yé múdúm shwôn. Nəcə, bələ shwá lúú wúsə námá nda a mə kɛnya shilú*. 6 Haaw. Múdá má ká bə kú nə tūm lúúd ii, í jii ná a sémbyág námá shilú. Nkí jí ka bə sâ shwôn ná mudá sémbyág shilú ηkí ná a kɛnyag lúu, í jii

10:30 Rom 14.6; 1Tm 4.4   **10:31** Kol 3.17   **10:32** Rom 14.13

10:33 9.19-22   **11:1** 4.16   **11:2** 2Te 2.15; 3.6   **11:3** 3.23;

Mət 3.16; Ifz 5.23   * **11:5** Wəla mwəw Pwôl nyə á cilə kálad éga yí, í á də bə sâ shwôn ná bwá dḡḡḡ mudá nə kɛnyá shilú.

ná a dúg cεεlæ tûm lúúd. ⁷ Mudúm nyε, nyə ajáláyé nə bwáád tûm, nəcέ a ji yuug má Zembî, a ηgə lwó gúmá í mpíyá nə Zembî yí, mudá nyε ηgə lwó jəɔηg í mpíyá nə mudúm yí. ⁸ Nəcέ, mudúm nyə a shígé wú múdá dí, mudá nyə a wú múdúm dí. ⁹ Zembî nyə a shígé té múdúm nəcέ múdá, nyə á yida té mudá nəcέ mudúm. ¹⁰ Gwé wé jísé ná, mudá má jəlá nə bə nə ndəm lúúd; ntó ji shú lwólə *wə́ηgəles ná a ji íjwûga i múdúmúd. ¹¹ Tεem bə ntó, dúgúlə cug sá ηgə cugə tâη buud ɔ Cwám̄ba yí, mudá cugé nə ηkul cugə kú nə mudúm, mudúm kú námə cugə kú nə mudá. ¹² Í bə ntó nəcέ ná, námə nda múdá ashúshwóógú nyə a wú múdúm dí ná, ntó námə wə́ múdúm má d̄u byél múdá dí yé, s̄a jêsh í zhu wə́ Zembî. ¹³ Biméfwó faasuḡa ná jíga: ye jí jə s̄a ná mudá bág shwé lúú ja á ηgə jəgula nə Zembî yí? ¹⁴ Jísə námə s̄a shwôn ná mudúm bááguləg shilú nda mudá. Ngaá ná cug shé ηgə cugə ga gwáméfwó í ηgə jíiguli bí ntó? ¹⁵ Í njúl s̄a gúmá shú múdá nyε. Nəcέ Zembî nyə á yə mudá shilú ηkí gwaa ná í dúg búdal nyə lúu. ¹⁶ Nji ηkí muud má cεel sá máshwán na, sá b̄aη sá cugé nə fúlú nyəɔηg, məd̄ə má óbúgula kú námə bə nə nywo.

Nda sá má jálá nə d̄a dína m̄ Cwám̄ba ná

¹⁷ Mə afáágé b̄i wəɔηg lésú má zó lás nə bí gaád. Mə afáágé b̄i nəcέ, sεεηgyálə bí mú d̄u sεεηgya *D̄ə dán dí yí, í ányíngáyé ná bə shú sálə ná b̄i láləg, í mú ηgə teeg bí teeg teegúg. ¹⁸ Í tééd fwo bə ná, ja *D̄ə lú óbúgula dán í d̄u sεεηgya yí, mə gwág ná m̄əηkəɔmú má mú ηgə bə mpédúgá nyín. Mə ηgə *magulə lân

wəŋgə búbaalê. ¹⁹ Mə ké ntâg ci, í jî ná mánkəomú məŋg mə bəg, bəŋg búsə fwámé óbúgula mpédúgá nyín wá bwə mpúyúg. ²⁰ Ntó jî ná, ja bí mú də sɛɛŋgɔ kəl ŋgwúd yí, í ádé ná nyingə bə shú zálə də ídêw í Zembî. ²¹ Í mú də bə ná, fwála lə dálə, muud mə lɛɛl shîn də byé ídəg nyə ámə zə nə ndí yí kú bwánd ná bóól bwə wóósúg. Ja í bá ntó yí, í mú wóós ná, ŋgwól njúl nə zha, ŋgwól nyɛ mə də ŋgul ná ndɛɛ cə fudud; ²² ye bí cugé nə minjəw ná bí dúg də nə ŋgul wu? Nəcé jí bí búsə kú bish Dɔ lú óbúgula ó Zembî yí? Bí mə cɛɛl zə də wá búúd bwə cúgə nə məbii wá shwôn lúúd íí? Mə cíg ná jí? Mə fáagug bí? Mə afáágé bí na wáni sóólúgú. ²³ Nəcé, njígúla mə á lág nə Cwámba yí, wə wə mə á kala bí yí; nəə: Cwámba Yésus nyə a sá ná, búlú bwə á kusha nə nyə yí, nyə á ŋwa buléd ²⁴ nə ndɛɛ, a yə Zembî akíba, a mú fɛy buléd, a mú ci nə: «Nyúúl nyâm í mə kaanz shú dún dí nywə wə ga. Dugá sá sóólúgú ga, də tédugá mə.» ²⁵ Námə mbií ŋgwúdú, ja bwə mə shîn də yí, a mú ŋwa bálá wáan, a mú ci nə: «Bálá ga jísə sɔ á gúgwáan í zə sɛy mácií mâm dí yí. Ja jêsh bí mə bá də ŋgul gwo yí, bí ə bá də sá sóólúgú ga, də tédugá mə.» ²⁶ Ntó mə ké ná ja jêsh bí mə bá də buléd ga nə ŋgul bálá wáan ga yí, bí ŋgə bwiŋg shwíy Cwámba nyə á yə yí, bí də bá jaaw dwo nə ndɛɛ kə wóós ja á bá nyingə zə yí. ²⁷ Sá jəŋg wə jí ná, muud mə də buléd a ŋgul bálá mə Cwámba yé, ŋkí á də nə ŋgul mbií wúsó kú jəla yí, á byaagulə nə nyúúl nə məcií mə Cwámba.

11:19 Mbá 13.2-4; 1Yn 2.19   **11:22** Zhk 2.5-6   **11:23** 10.16; Mat 26.26-28   **11:25** sɔ: Zhe 31.31-34; Luk 22.20; 2Kr 3.6; Heb 8.6 mácií: MmN 24.6-8; Heb 9.12   **11:26** Mat 26.29   **11:27** 11.20-22; Heb 10.29

28 Ntó, muud yēsh fáásug nyəméfwó ná ndeé, a ka də bələd, a ηgul bálá wáan. 29 Nəcé muud mə də bələd a ηgul bálá ntó kú tədəga ná jí məndəm mə nyúul mə Cwámba yé, a ηgə sá ná sémbyé mílósú í bág bə ηkí bul nyaan shú nyəméfwó. 30 Sá jəηg wə í sá ná, zhwog buud bwə mú mimbəl mpədúgá nyín, bóól nə ijám, bóól ηkí bulya bwə á mə yə. 31 Sə mbəm də faas séméfwó, sə kú nyiηgə bwəma nə sémbyé mílósú. 32 Nji, Cwámba mə də sámb sə mílósú, a súg sə shú ná sə kú bá bwəma nə sémbyé mílósú ányinyaanə búúd bwə abíshé Zembí wá bwə bá bwəma nə ndí yí. 33 Nə ndeé bwaηg, ja bí mə də sēηgya ná bi mə dá yí, dūgá sá ná, bóól bwánd bóólúgá. 34 Nkí ηgwól múúd ηgə gwág zha, a fwóg tééd də nyədə njów a ka tēem zə, shú ná bí kú də sēηgya ná bi mə zə də kwaamb sémbyé mílósú ányinyaanə bídí ícug dí.

Shú bíl ísə byēsh í, mə e bá zə kwambələ byo ja mə bá zə yí.

12

Isə Zembí mə də yə bwán bé zhí a shíshim dí yí

1 Bwaηg, shú ísə Zembí mə də yə bwán bé zhí a *shíshim dí yí, mə acéélé ná bi dūg bə kú mpu. 2 Bi mə mpú ná ja bí á bə kú fwo mpu fwámé Zembí yí, bwə á də julə kə nə bí bów-bów zhíd, bí kə ηgə bə ózembí ó áyadúg, mbéé ísə bíś kú nə ηkul mə lás yí. 3 Nda jí ntó ná, mə cēel ná bi mpúg ηkúmba sà: muud Shíshim mə Zembí ηgə sá ná a lásúg yé cugé nə ηkul lweem Yésus; muud Shíshim mə Zembí í aηgē

11:28 2Kr 13.5
44.9-20; Gal 4.8

11:32 Heb 12.5-6; Mbú 3.19
12:3 1Yn 4.2-3; Rom 10.9

12:2 8.4-6; Iza

nə sá nə a lásúg yé cugé námə nə ηkul ci nə: «Yésus ji Cwám̄ba».

⁴ Isâ Zembî mə də yə bwán bé mpáam dí yí bísə mimbii mimbii, nji Shíshim ηgwûd wə í də kaaw byo. ⁵ Bulya mímbii búúd bí nə ηkul sêy nə isâ byəəng yí; nji Cwám̄ba ηgwûd wə ηgə jwú nə iséy byəəng byêsh. ⁶ Misóólúgú mí mímbii mímbii, nji buud bêsh bwə ηgə sá myo wá, Zembî ηgwûd wə ηgə sâ nə bwə sáag myo. ⁷ Muud yêsh Nkêηkê Shíshim mə yə ηkûl nə a sáag sâ yé, a yə nyə ηkul nyəəngú shú nə í kwíndúg ból bêsh. ⁸ Ntó, Nkêηkê Shíshim mə yə ηgwól múúd ηkul nə a lásúg lású fug, a yə ηgwól ηkul nə a mpúg sâ Zembî ηgə jii nə buud bwə sáag yí; Shíshim ηgwûd nə ηgwûd wə ηgə kaaw. ⁹ Shíshim ηgwûd wəəngú mə yə ηgwól múúd búgə álal-ηkul, a yə ηgwól ηkul mə lwág mímbâl, ¹⁰ a yə ηgwól ηkul mə sá *máshimbá, a yə ηgwól ηkul mə cúndə mícúndə mí Zembî, a yə ηgwól ηkul mə mpú faas míshíshim, a yə ηgwól ηkul mə lás mákəl mimbii mimbii, a yə ηgwól ηkul mə féég sâ í də ciy mákəl məəng dí yí. ¹¹ Isâ íni byêsh íí, nji Shíshim ηgwûd nə ηgwûd wə mə də kaaw byo, a yə múúd yêsh jəəng á céél yə nyə yí.

Ikúl í nyúul bí ηkí bulya, nyúul njí ηgwûd

¹² Mpugá nə nyúul mə múud nyí ηgwûd, ikúl ηkí bulya. Ikúl í nyúul tɛɛm bulya ntó, byêsh í sá nji nyúul ηgwûd. Ntó námə wə jí nə *Krîst yé. ¹³ Shé bêsh, təə *Oyúden təə Ogurêk, təə məlwáá təə ofulí, shé á duwan Shíshim ηgwûd dí shú nə shé bág

---

12:4 12.27-14.40; Rom 12.6-8; Ifz 4.4   **12:5** 12.28-30   **12:7** 14.26   **12:10** 14.5; Mís 2.4   **12:11** 7.7; Rom 12.3; Ifz 4.7; 1Pr 4.10   **12:12** 12.27   **12:13** Gal 3.27-28

ikál yâ nyúul ηgwûd. Zembî nyə á ηgulal shé bêsh Shíshim ηgwûd.

¹⁴ Ntó ji ná nyúúl í cúgé nji kâl ηgwûd, ikál í nyúúl bí ηkí bulya. ¹⁵ Nkí kuú í sheé ná ci ná: «Nda má cúgé mbwê ná, mə cugé kál nyúul», ye kuú í é yow bálə kál nyúul? ¹⁶ Nkí lwá í sheé ná ci ná: «Nda má cúgé jús ná, mə cugé kál nyúul», ye lwá í é yow bálə kál nyúul? ¹⁷ Nkí nyúúl nyêsh ncindî í sheé ná bæ nji jús nə jús, í ka də gwág ntədəe? Nkí nyêsh ncindî í sheé ná bæ nji lwê nə lwê, í ka də gwág má cud ntədəe? ¹⁸ Bî má dág í? Zembî nyə á ηgə tâl ikál í nyúúl byêsh nyúúléd nda nyə á cɛel ná. ¹⁹ Muud ncindî nyə á mbâm sheé bæ nji kál nyúul ηgwúd nə ηgwúd, nyúúl í á nywá ka bæ ηgow? ²⁰ Ntó, nyúul muud dí, ikál í nyúúl bí ηkí bulya, nyúúl njúl nji ηgwúd.

²¹ Jús í cúgé nə ηkul ci nə mbwê ná: «Mə aηgê nə jî wo», lúú kú námə ci nə məkuú ná: «Mə aηgê nə jî bî.» ²² Í yidá bæ ná, ikál í nyúúl í də nyîn nda bí nə iləm yí, byó wé í yidá bul kwínd yí, ²³ byəηg sá má də dág ná í abulé jəla nə gúmé yí, byó wé sá má də bul ηwa nə gúmé yí; byəηg bí ná í ajélayé nə nyîn yí, byó wé sá má də bul mpu baagulə yí, ²⁴ í njúl ná ikál í nyúúl í də nyîn yí í ádé jî mbií mbagulá wəηg. Zembî nyə a sá nyúul muud mbií á ná nyə a wá gúmé íkál í nyúúl í cúgé nə gúmé yí. ²⁵ Nyə a sá ntó shú ná mbéégí məηkəəmú í kú bæ nyúul muud dí, ikál í nyúúl í yidag də bæ, jíga baagulə jíga, jíga baagulə námə jíga mbií ηgwúdâ. ²⁶ Gúl kál nyúúl í ká jug, bíl jug námə; bwé ká gúmal gúl kál nyúúl, bíl byêsh bæ nə məshusəg.

27 Ntó, bi básə nyúul má Krîst. Muud yêsh jí bídí *Dɔ dí yé jí kúl á nyúul nyɔɔŋg. 28 Né ndéé, Zembî nyə a tâl buud Dɔ lú obúgula dí ntúga: cé áshúshwóógá, nyə a tâl *buud ɔ lwámá; cé ábɛé, a tâl *búud ɔ mícúndá; cé áléel, a tâl búud ɔ mínjígúlá. Né ndéé, a mú yə bóól ŋkul mə sá *máshimbá, a yə bóól ŋkul mə lwág mímbêl, bóól ŋkul mə kwíind búúd, bóól ŋkul mə cwíny gúfúgá, bóólúgá ŋkul mə lás mákêl məshús. 29 Ye buud bēsh wá bí búud ɔ lwámá? Ye bēsh bí buud ɔ mícúndá? Ye bēsh bí oyíguli? Ye bēsh bwá ɗə sá máshimbá? 30 Ye Zembî nyə á yə bēsh ŋkul í ɗə lwag mímbêl yí? Ye bēsh bwá ɗə lás mákêl məshús í? Bēsh bwá ɗə féég mákêl myɔɔŋgú? 31 Gwágúgá yéesh ná Nkɛŋkɛ Shishim yág bí isá í búl bæ nə mfíi yí.

Mə zə nyiŋgə lwó bí nyɔɔŋg zhí í ntɔ mázhí mēsh yí.

13

Cɛlí í ntɔ sâ jêsh

1 Mə tɛɛm lás mákál mə búúd, lás mákál mə *wáéŋgales í, ŋkí mə cugé nə cɛlí, mpug nə mə jí nda kún í ŋgá bwim yí, ŋkí ntág yaanŋ í ŋgá lwanŋgala yí. 2 Mə tɛɛm námá cúndə mícúndá mí Zembî, tɛɛm mpu míndimba myêsh, tɛɛm bæ nə mpúyá wêsh, mə tɛɛm námá bæ nə búgá jêsh ncindí mbíi á nə mə ɗə yíl mímbún ícéd í, ŋkí mə cugé nə cɛlí, mə cugé tɔə sâ. 3 Mə tɛɛm námá yána ísâ byám

---

12:27 6.15; 10.17; 12.12; Rom 12.4-5; Ifz 4.4, 16; 5.30 **12:28** 12.8-10; 14.1-4; Mis 13.1; 15.32; Ifz 4.11-12 **12:31** 14.1 **13:1** 8.1; Rom 13.8-10 **13:1** 2Kr 12.3-4 **13:2** 12.8; Mat 7.22; 17.20 **13:3** Dan 3.19-20; Mat 19.21

byêsh, mə keenzh námá nyúúl nyâm ná bwá jéég jígal mə kudad íí, ηkí mə cugé nə ccelí, sá jəəηgá kú kwíínd mə təə sá.

⁴ Ccelí jí nə jísəw, ccelí jí nə osusa, í cúgé nə zhín, í ádé bəgəwa, kú ηkêny nyúúl, ⁵ í ádé sá ísâ í shwôn, í ádé sə nji mənywa mé, í ádé leel gwág zhwunú, í ádé baagələ məbúgú*, ⁶ í ádé gwág nywa olfingá, ccelí í yida də gwág nywa óbúbále; ⁷ í də juu sá jêsh, də búdal, í də bə nə búgə nə sá jêsh, í də bwánd sá jêsh nə búgə, í jísəw sá jêsh.

⁸ Ccelí í ádé shîn; dúlə cúndə micúndə mí Zembî í bá bə cwúd, lásúlə məkêl í bá shîn, mpúyá í bá bə cwúdugá. ⁹ Nəcə sə ηgə mpu isâ ikúl, sə ηgə cúndə micúndə mí Zembî ikúl. ¹⁰ Nji, ja isâ byêsh í bá bə óncindí yí, byəəηg bí íkúl yí í bá bə cwúdugá. ¹¹ Ja mə á bə mwántombú yí, mə á də lás nda mwántombú, mə də téduga nda mwántombú, mə də bála nda mwántombú. Ja mə mú fwámé múúd ga, mə mə yəw isâ í bwân ó ntombú. ¹² Nəcə isâ í ηgə nyîn sə nda isâ sə ηgə dúg yên† dí yí, nda isâ ηgúdá í mə búdal yí; nji, ja fwála dəəηg í bá wós yí, sə mə dúg nə bî-bî. Ja gaád mə ηgə mpu isâ impál, ja jəəηgá mə bá wámbələ, námá nda Zembî mə wámbulé mə ná. ¹³ Isâ í ábúlé shîn yí bísə ílól ja gaád, byó wá: búgə, nə dúlə bwánd nə búgə, nə ccelí; sá í ntə na ílól íni dí wə ccelí.

13:5 10.33; Mik 10.12; Flp 2.4 * **13:5** Ból bwá ci ná «í ádé lə məbəw». **13:8** 12.10; 14.1-5 **13:12** Rom 8.24; 2Kr 5.7 Zembî mə wámbulé mə: 8.3; Gal 4.9 † **13:12** yên: Iyên yá fwála dəəηg í də sýy nə ηkwánz, ivəgali kú də nyîn nə ηgəη nda iyên yá mwəw məgaád. **13:13** Kol 1.4-5, 23; 1Te 1.2-3; Tit 2.2; Heb 10.22-24; 1Yn 4.16

14

Yéesh ísâ bí nà ñkul kwíínd múúú yêsh yí

¹ Shúshwóógú nà sâ jêsh íí, fwogá tééd sọ ná bí bág nà cɛelí. Gwágúgá yéesh ísâ Zembî mæ du yə bwán bé zhíí a *shíshim dí yí, bul bə ná ndéé cúndá lə mícúndá mí Zembî. ² Nəcé náoó, muud mæ lás mákəl məshús yé, nyə alésháyé nə buud, a lésha nə Zembî, nəcé kú nə tɔɔ muud nyə é gwág sâ á ñgə ci yí. Nji, a ñgə lás nə ñkul Ñkəñkə Shíshim ñgə yə nyə yí, ñgə ci mindímba. ³ Nji muud mæ cúndá mícúndá mí Zembî yé ñgə lésha nə buud; a ñgə cúndə shú ná bwə lálug búgád, a cúndá ná a cwíny bwo, á cweel bwo milâm. ⁴ Muud mæ lás kəl íshús yé ñgə sá ná nyəmfwó lálug búgád, í njúl ná muud mæ cúndá mícúndá mí Zembî yé ñgə sá ná *Dɔ dêsh í lálug búgád.

⁵ Má jii ná bí bēsh bí lásúg mákəl məshús; nji má bul jii ná bí cúndág mícúndá mí Zembî. Nəcé náoó, muud mæ cúndá myo yé mæ cọ múúú mæ lás mákəl məshús yé; sɛsaalê nji ná muud mæ lás mákəl məɔɔng yé mæ féég sâ nyə ámə ñgə ci yí, shú ná Dɔ dêsh í lálug búgád. ⁶ Ntɔ bwaanɔg, ñkí má sheé ná zə nūñ bídí zə lás nə bí nji mákəl məshúsúú, mæ é kwíínd bí cínɔngú nə jí? Kú nə tɔɔ sâ! Sɛsaalê nji ná mæ bágúlá bí gúl sá Zembî nyə ámə lwó mæ yí, ñkí ná mæ yə bí wúl mpúyá, ñkí wúl cúndá mæ Zembî ñkí ntâg njígúlá.

⁷ Jí námá nda isâ í íbwamugá-bwámug, nda lúlwón á bulya məkəl ñkí bíínzhá; ñkí isâ byɔɔng í ñgə lás ná kpódó kpódə kpódó, buud bwə é ka mpu ná í ñgə cɛel sey jáyé sɛsa? ⁸ Ñkí laag í lás buud nda yag sâ í ñgə ci yí, zə nyə é kwəmsa dósmb? ⁹ Mbií ñgwúd

nə bî. Nkí bi mə lás məkêl məshús lésú wán kú gwíng sá bí ηgə ci yí, buud bwə é ka wámbulə nə jí bí ηgə lás yí? Í é bə nə bí ηgə lwábuda ntó. ¹⁰ Məkəl má lésú mí ηkí bul bulya shí gaád, nji kú nə tɔɔ ηgwúd dí nə buud bwə də lás kú gwág sá bwə ηgə ci yí. ¹¹ Ntó jí nə ηkí mə ampúyé dúl kál lá lésú nda í ká nə, mə é bə múúd ηgə lás dwo yé njínə muud, nye bə námə mə njínə muud. ¹² Nə ndeé, nda bí mə búl jii ísà Zembî mə də yə bwán bé zhíí a shíshim dí yí nə, buləgá sọ nə bi bəg nə byɔɔηg í é sá nə Dɔ í lálug búgád yí.

¹³ Gwə wə jí nə, muud mə də lás məkêl məshús yé jəgula nə Zembî nə a yág nyə ηkul nə a dúg féeég sá á də ci yí. ¹⁴ Nəcé nə, ja mə jəgula yí, mə ká jəgula kəl lə shúsúd íí, shíshim wám í ηgə jəgula, nji lúu wám í anɔ́ nə sá sá. ¹⁵ Ká mə sáág jí? Mə é də jəgula shíshim dí, mə é də námə jəgula nə ikə́η byâm; mə də sey ísusa ságusə Zembî shíshim dí, mə é də námə sey nə ikə́η byâm. ¹⁶ Nəcé, ηkí wo yə Zembî məshwúmb shíshim dí, ye zhizhe mbúgula nyə é magulə wo ná: «Amen»? Mbô. Nyə ámaguləyé, nywáá nyə ampúyé sá wó ηgə ci yí. ¹⁷ Wo yə Zembî məshwúmb, jí ntó; nji sá jɔɔηg í asáyé nə ηgwól múúd lálug búgád. ¹⁸ Mə ηgə yə Zembî akíba nəcé mə də lás məkêl məshús cọ bí bēsh. ¹⁹ Nji, tɛem bə ntó, ja mə jí Dɔ lá óbúgulad yí, mə yidá bul cɛel nə mə cíg iciyá ítóɔn nə ikə́η byâm jígúlílə búúd, ntɔ́ cílə íciyá məwúm mə otóóshin kəl lə shúsúd. ²⁰ Bwaanɔ́, kúgá nyingə bə nə mítédúgá myâ milúu nda ikúkágó. Bəgá ikúkágó shú sá í dúgyá nə məbôw yí; nji shú mítédúgá myâ milúu di, bəgá onkwanz ɔ́ búúd. ²¹ Jí cilyá kálaad məcɛɛ dí nə:

14:16 Amen: 2Kr 1.20
Mbá 28.49

14:20 Ifz 4.14

14:21 Iza 28.11-12;

Mə bá kənd bóól búúd né bwə kəg lás nə kúl búud
jâm;

buud bəəŋg bwə bá ŋgə lás kəl lə shús.

Nji, mə tɛɛm bá sá ntó, kúl búúd jâm í abúlé gwág
mə.

Cwámba mə ci ntó*.

²² Ntó ji né lásúla məkəl məshús í cúgé yuug shú
óbúgula, wúsə shú óhááden†; micúndá, myân mí
yuug shú óbúgula‡, kú bə shú óhááden. ²³ Shé
shéégá ci ná *Dɔ lá óbúgula dán dēsh mə sɛɛŋgya,
bi bēsh ka ŋgə lás məkəl məshús. Nkí ozhizhe ɔ
búúd§, ŋkí ohááden bwə wós cínəŋg, ŋgáá bwə ci
né bi mú mimbəl myên? ²⁴ Í njúl né ŋkí óbúgula
bēsh bwə cúndá micúndá mí Zembî, ŋkí *hááden, ŋkí
zhizhe muud mə wós cínəŋgá, muud wəəŋgá, nyə
é mpu né a mə byaagula nə Zembî, bēsh bwə ŋgə
yə nyə məbɛɛ. ²⁵ Í é sá námə ná isâ í dɛ bə nyân
shwoó lámúd yí í búgúlíg, a mú kúd mpwoombú
mándəlúd yə Zembî gúmá, ci ná: «Búbáélé, Zembî ji
bídí sɛɛŋgyád.»

Zembî cugé Zembî oncúg-nculê

²⁶ Bwaanŋ, jí bí mə jéllá nə ka dɛ sá yí? Ja bí
mə sééŋgya yí, í dúg bə né, muud jí nə susa yé, sɛy;

---

* **14:21** Ciyá ni jí cilyá Iza 28.11-12. Na kúkál ni di, Izayí ŋgə ci nə
Izurəyél né buud ɔ Asirí bwə bá zə káda bwo, bwə ŋgə lás kál lé asiriyɛ
dáj Izurəyél kú gwág: sá jəəŋg í bá bə Zembî lwólə bwo né a mə gwág
bwo mpimbə. Í njúl né ja Zembî mə dɛ nti búúd ɔ micúndá zə lás nə
bwo bwə ŋgə gwág yí, í dɛ bə Zembî ŋgələ jísəw bwo. † **14:22** Bwə
mpúg né Zembî mə bá yə bwo intágúlí. ‡ **14:22** Í mpúyég né Zembî
jí kúl bwə mə sééŋgya yí. **14:23** Mis 2.13 § **14:23** Buud bwə ŋgə
gwágulə né báá bwə ampúyé sá wá. **14:25** Iza 45.14; Yuá 4.17-19
14:26 8.1; 12.7-10; 14.4; Ifz 4.11-13

nyōŋg jí nə sâ á jígúlig yé, jíguli; nyōŋg jí nə sâ á bágúlag yé, bágulə; nyōŋg jí nə kəl á lásúg yé, lás; nyōŋg jí nə ŋkul féég kəl dōŋg yé, féég. Sá jēsh í síyúg mbií á ná gúfúgá í lálug búgód. ²⁷ Nkí buud bwə lás məkəl məshús í, í bəg nji buud obá ŋkí ólól, kú ntə; bwə də lás ŋgwúd ŋgwúd. Í jii námá ná ŋgwól múúd bəg a ŋgó féég sâ bwə ŋgó ci yí. ²⁸ Nkí muud mə féég yé cugé, bwə jíg kúl-kúl Də dī, muud də lás nji shú nyáméfwó nə shú má Zembî. ²⁹ Shú *búúd ə micúndá, buud obá ŋkí ólól bwə lásúg, bóól ka bigas. ³⁰ Nkí ŋgwól múúd jí sēŋgyád yé má cēl bágulə gúl sâ í á də bə kú fwo mpŷy yí, nyōŋg nyə ámə ŋgə lás yé fwo təl lású. ³¹ Bi bēsh bí bí nə ŋkul ŋgə cündə ŋgwúd ŋgwúd shú ná buud bēsh bwə bəg nə mpúyá, bwə ŋwa məcwûŋ. ³² *Muud micúndá yēsh má də shimal ísâ í də wóós nyə *shíshim dí yí*.

³³ Nəcə, Zembî cugé Zembî oncúg-nculê, á yidá bə Zembî á ná isâ í síyúg ná shεε, námá nda jí mádə má Zembî mēsh dí ná.

³⁴ Budá bwə dúg ji kúl-kúl mədə má óbúgulad nəcə jíisə bwo ci ná bwə lásúg cínŋg. Bwə jəlá nə yida də sá mágwág námá nda Cεε má Zembî í ŋgə ci ná. ³⁵ Nkí mudá má cēl jíg gúl sá, a kə jī ŋgwúm yé njów nəcə í ajəláyé ná mudá lásúg gúfúgá óbúgulad. ³⁶ Ye nûŋ bídí wə bwə á tééd bwiŋgúlə kéel má Zembî yé? Nkí ntəg ná ye í á zə nji bídí? ³⁷ Nkí ŋgwól múúd mə tédúgá ná a jí *muud micúndá má Zembî, ŋkí a tédúgá ntəg ná Shíshim má yə nyə ŋkul mə sá gúl sâ, muud wōŋg má jəlá nə yag sâ má ŋgə cilə bí

14:29 Mis 17.11; 1Te 5.21 * **14:32** Ntó má kə ná: «Muud má lág kéel wə Zembî yé má də mpu bwánd ná nyə e lás ja í é wóós nyə dé fwála yí». **14:33** 7.15 **14:34** 11.3; Ifz 5.22; 1Tm 2.12 **14:37** 1Yn 4.6

yí ná jísə mpəndí mə Cwám̄ba. ³⁸ Nkí muud mə bá kú mpu ntó, wo ná Zembî nyə ampúyé nyə̄h múúd. ³⁹ Nə ndéé bwaang, gwágúgá yéesh ná bi cúndág micúndə mí Zembî, nji bi kú ban ná muud kú lás mákəl məshús. ⁴⁰ Ságá sá jêsh nə məjila, kú nə ncúg-nculê.

15

Kríst nyə a shí gwûm

¹ Bwaang, mə zá báásulə bí Jɔjɔ Kéel mə á cúndə nû̄h bídí yí, Jɔjɔ Kéel bí á magulə bí mə nada nə ndí yí; ² Jɔjɔ Kéel dɔə̄ng dúsə, nkí bi mə baagulə dwo nda mə á cúndə ná, í yə bí cug. Í ká bə kú bə ntó, mpu ná búgə jín mə yə íyiy-yíy.

³ Shúshwóógú, mə á fwo tééd kala bí njígúlá mə á lág yí. Nə *Kríst nyə á yə, nyə á zə cé *misám mísú nda Mícilyá mí ngə ci ná; ⁴ nyə á dɔw, a mú gwûm jwôw áléel nda Mícilyá mí ngə ci ná. ⁵ Nyə a lwó Séfas nyúúl, a lwó námə *ómpwíin wûm nə óbá. ⁶ Nə ndéé, nyə a lwó námə bóól bwáang ɔ íshé nyúúl, bwə njúl buud cɔ mítəd mitóon, bēsh bwə á dúg nyə ja ngwúd; bóól ncúlyá buud wá cínəng bwə ngə ná cugə, bóólúgá bwə á mə yə. ⁷ Nə ndéé, nyə a lwó Zhák nyúúl, a lwó námə *búúd ɔ lwámá bēsh.

⁸ Zhúgúlá zhúgúlá, a mə shín lwó báni bēsh nyúul, nyə á ka námə lwóya mádí, mə muud jí nda bwə á sheemb sheembúg yé. ⁹ Jí ná mə wə mə búl bə kú nə

14:39 14.1, 5   **14:40** 14.33   **15:1** Gal 1.11   **15:2** Gal 2.1-2
15:3 11.23; Iza 53.5-12   **15:4** Zhn 1.17; Mat 12.40; Yuá 20.9;
Mis 2.24-31   **15:5** Mat 28.16-17; Luk 24.34, 36; Yuá 20.19   **15:7**
Luk 24.50   **15:8** 9.1; Gal 1.15-16; Mis 9.3-6   **15:9** 1Tm 1.12-16
15:9 Ifz 3.8; Gal 1.13-14

mfií búúd ɔ lwámá bêsh dî. Í ajáláyé ná bwé jówúg mæ ná *muud lwámá, næcé mæ á lwó *Dɔ lú óbúgula ó Zembî cúwúlí. ¹⁰ Nji, mæ ji sá má jisó yí næcé mpaam má Zembî. Mpaam nyɔɔŋgú í á shígé yə íyíy-yíy shú dáámud. Mæ wé mæ á yida bul wáduga, cɔ bóól búúd ɔ lwámá bêsh; kú ntâg bæ ná mæ wé mæ a wáduga, mpaam Zembî ŋgá sá mæ yí nywá wé í ŋgá wáduga. ¹¹ Ná ndeé, tɔɔ mæ, tɔɔ bwo, sá ŋgə cúndə lân ŋgwúd ni, wé námá wé bí á *búgula yí.

Mimbimbə mí bá námá gwûm

¹² Nkí sá ŋgə cúndə ná *Krîst nyə a gwûm, ntədélé bóól búúd wâ bidí bwé ŋgá ci ná gúl sá í cúgé ná mímbimbə mí bá gwûm yí? ¹³ Nkí gúl sá í cúgé ná mímbimbə mí bá gwûm, Krîst nyə a shígé námá gwûm wé écí. ¹⁴ Nkí Krîst nyə a shígé gwûm, cúndá sá ŋgá cúndə yí wí yíy-yíy cúndá, búgá jín yíy-yíy búgá. ¹⁵ Sə mú bæ ówúshined wâ məshiiġá ja sá má bwaágúlá ná Zembî nyə a gwûmushi Krîst yí. Næcé ŋkí mímbimbə mí ádé gwûm, Zembî nyə a shígé gwûmushi Krîst wé écí. ¹⁶ Næcé, ŋkí mímbimbə mí ádé gwûm, Krîst nyə a shígé námá gwûm wé écí. ¹⁷ Nkí Krîst nyə a shígé gwûm, mpu ná búgá jín í yá íyíy-yíy, bi búšə ná *mísəm mínúd. ¹⁸ Ntó ji námá ná bɔɔŋg bwé á ŋgə yə bwé njúl buud ɔ Krîst wá bwé má jimb. ¹⁹ Nkí shwúlə sá ŋgá shwu mənyúúl nə Krîst yí wí nji shú cug á wa shí mishwun ga, mpu ná sá wé má ka bul ŋkúnkwon nə buud bêsh.

²⁰ Ká, jáá jí búbélé ná Krîst nyə a shí gwûm, a ji muud ashúshwóógú bwelélə gwûm, ntó má lwó ná

15:10 2Kr 11.23   **15:11** 1.12; Gal 1.17-18; 2.6-9   **15:15** Mis 1.22; 4.33; 5.30-32   **15:17** 15.3; Rom 4.25   **15:18** 1Te 4.13   **15:20** 6.14; Kol 1.18

bɔɔŋg bwé á má kə ígwád wá bwé bá gwûm. ²¹ Nəcə muud ηgwûd wé nyə a sá ná buud bwé bwəmagí nə shwiy; ntó muud ηgwûd námé wé má sá ná buud bwé bāg gwûm. ²² Námé nda búúd bēsh bwé ηgá bwəma nə shwiy nəcé Adam ná, bēsh bwé bá námé nyiŋgə *dág cug nəcé Krîst. ²³ Nji, muud yēsh mə bá gwûm jé ja, Krîst nyə a tééd gwûm shúshwóógá, buud bé bwé bá ka gwûm ja á bá kwo zə yí. ²⁴ Ná ndeé, məshíné má shí ka bá bə. Krîst mə bá shîn céég ísâ yâ məyídúgá* í ηgá wá buud mánnyámád yí, nə byɔɔŋg í ηgá lwó buud mpəl yí, nə byɔɔŋg í ηgá ntə buud ηkul yí, nə ndeé a mú nyiŋgə yə Zembî Sóŋgú icí. ²⁵ Nəcə í jii ná a bāg jwú nə ndeé kə wóós ja Zembî mə bá culashi mízhízhíη myé myēsh, a nyaál myo nə məkuú yí. ²⁶ Zhízhíη á bá kə shúgula céég yí í bá bə shwiy. ²⁷ Haaw. Jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Zembî nyə a má wá ísâ byēsh mánnyámá méd». Nji, ja cilyá ni í cí ná isâ byēsh yí, í áŋgê nə cœl ci ná Zembî nyəməfwó ji námé mánnyámád. ²⁸ Ja isâ byēsh í bá bə mánnyámá má Zembî dí yí, nyə muud nyə á wá isâ byēsh Mwân dí mánnyámád yé, Mwân má bá námé nyii mánnyámád, Zembî mú bə Mása á isâ byēsh. ²⁹ Nkí gúl sâ cúgé ná mimbimbə mí dɛ gwûm, ká buud bwé dɛ duwan shú búúd bwé á yə wá bwé bá sá ntɛdɛɛ? Bwé dɛ duwan shú búúd bwé á yə wá nəcé ji? ³⁰ Nkí ji ná mimbimbə mí ábúɛ gwûm, sá bāη buud bí micúη nə mindɔəlúd wəla

15:21 15.45-49; Mət 3.17-19; Rom 5.12, 14, 18 **15:22** 2Kr 5.17

15:23 15.51-52; 1Te 4.16 **15:24** Dan 2.44 * **15:24** Na jisa wəéŋgəles bwé ηgá ciy Yûd 1.6 dí wá. **15:25** Sôm 110.1; Mat 22.44

15:26 Mbá 1.18; 20.14; 21.4 **15:27** Sôm 8.6 **15:28** Rom 11.36

15:30 Rom 8.36

dêsh óga, sá ηgə yə wâη cúnə nəcé ji? ³¹ Bwaanη, mə ηgə faam nə shwiy jwôw dêsh, bábálé námé nda bí ηgə sá mə lúu ná sáη nó. Lúu wí mə nə sáη nəcé bí bálə búúd ɔ Cwám̄ba wúsú Kríst Yésus. ³² Mə a gwána nə ibiin Ifêz. Nkí gwáná jəηη í á bə nji shú ísâ í dúgyá nə buud yí, máyé mánywa māsá mə cínəηη má? Nkí jí ná mimbimbə mí ádé gwûm hí, shé mú bɛ kaaná í ηgə cɪ ná: «Shé dágá, shé ηgúlugá, nəcé shé é yə mán». ³³ Kúgá shūg mányúul, wúl kaaná wí ná: «Igwoonη í abúbôw í dɛ yád jɔjɔ mácum mə múúd». ³⁴ Kúgá ná nyinηə ηgə cugə nda mikás. Yəwəgá sálə mísəm. Bóól búúd wá gúfágá jín bwə ampúyé Zembî. Mə lás ntáni shú ná bí gwágúg shwôn.

Buud bwə bá gwûm nə mányúul məshús

³⁵ Ngwól múúd jí nə ηkul jí ná: «Mimbimbə mí bá gwûm ntədɛl? Mí bá nyinηə zə nə nyáyé nyúul?» ³⁶ O, yé lad! Bumá wó bɛ yí í cúgé nə ηkul kɔ́ í kú fwo fudə. ³⁷ Ja wó bɛ mpəg yí, ye wó bɛ gwo nə nyúul í bá kɔ́ nə ndí yí? Nɡaá ná í dɛ bə zhizhe bumá *blé ηkí gúl bumá shús? ³⁸ Ná ndɛé, Zembî mú yə gwo nyúul á céél yə gwo yí, a yá mpəg jêsh nyé nyúul.

³⁹ Mishwun myêsh mí cúgé mishwun mimpwûd. Jí ná, mishwun mi búúd mí nə myé, mishwun mí ócúdu nə myé, mishwun mí ínunú nə myé, mí mí óshû nə myé. ⁴⁰ Mányúul māsə námə, nə mányúul mâ jon, nə mányúul mâ shí. Mányúul mâ jon wáη ηkənɛwálə wí nə yé, mányúul mâ shí wáη ηkənɛwálə nə yé. ⁴¹ Jwôw í dɛ ηkənɛwa yé mbií, ηkwoond yé mbií, wəacén-céní wáη mbií.

15:31 2Kr 4.10-11   **15:32** Iza 22.13; Luk 12.19-20; 2Kr 1.8

15:34 Mat 22.29; Rom 13.11-14; Ifz 5.6-17   **15:36** Yuá 12.24

15:38 Mət 1.11

Ŋkámúsá wáacén-céní mpédúgá nyáŋ, jísə, ŋgwól yé ŋkənwálə í shwǝǝla nə ŋgwól yé. ⁴² Ntó námé wá jí nə gwúmúlə mímbimbə yé. Mbimbə í də dɔw nə nyúúl í də bwo yí, í gwúm nə nyúúl í cúgə nə ŋkul bwoo yí. ⁴³ Í də dɔw í kú bə sâ gúmá, í gwúm í njúl sâ gúmá. Í dɔw í njúl nə iləm, í gwúm í njúl nə ŋkul. ⁴⁴ Í də dɔw nə nyúúl á mishwun, í gwúm nə nyúúl á *shíshim. Nda nyúúl á mishwun nyísə ná, nyúúl á shíshim nyísə námá. ⁴⁵ Sá jɔɔŋg wá jí cilyá Kálaad Zembî dí yí. Jí cilyá ná:

Adam ashúshwóógú nyə á zə bə kuwó;

Adam áməzhúgúlá mú zə bə shíshim í yé búúd cəg yí.

⁴⁶ Nyúul á shíshim dí í á tééd zə, í á bə nyúul á mishwun; nyúul á shíshim ka shúgula zə. ⁴⁷ Muud ashúshwóógú nyə á ŋwiny mándəlúd, məyɔw nə mándəlú. Muud ábɛɛ nyɛ nyə á zhu jɔŋɛd. ⁴⁸ Buud bwé á məyɔw nə mándəlú wá bí námé nda Adam nyə á məyɔw nə mándəlú yé; buud bí búud ɔ jɔŋ wá búsə námé nda Adam nyə á zhu jɔŋ dí yé. ⁴⁹ Námé nda sá á bɛɛla nyɔɔŋg nyə á məyɔw nə mándəlú yé ná, sá má bá námé bɛɛla nyɔɔŋg nyə á zhu jɔŋ dí yé.

⁵⁰ Bwaanɔ, sâ má ŋgə ci yí jí ná, shé cúgə nə ŋkul bá kə nə mənyúúl má ámishwun nə məcií shé ŋgə cəgə nə ndí méga kə ŋwa kəw Faan má Zembî dí; tɔɔ sâ í də bwoo yí, í cúgə nə ŋkul ŋwa kəw lə sâ í ádé bwo yí†. ⁵¹ Mə zó féég bí ndímba: sá ábúlé kə ígwád sá bəsh, nji sá bəsh mənyúúl má bá yida cénd, ⁵² ja

15:43 Flp 3.20-21   **15:45** 15.21-22   **15:45** Mət 2.7; Yuá 6.63; 2Kr 3.6, 17   **15:49** Mət 5.3   † **15:50** Ntó má ká ná mənyúúl má ámishwun nə məcií méga má cúgə nə ŋkul bá nyí Faan má Zembî dí.

15:51 1Te 4.15   **15:52** cwɔŋ: Mat 24.31; 1Te 4.16

ηγwûd námé nda jús í ða kəwɘla ná; í bá bæ ja cwôη áməzhúgúlâ í bá lás yí. Nəcə cwôη wəɔηg í bá lás, mimbimbə mí músə gwûm kú ná nə mənyúúl măsə nə ηkul bwoo má; sá bāη mikuwó, mənyúúl má mú cénd. ⁵³ Nəcə, í jî ná nyúúl nyí nə ηkul bwoo yí í céndúg bæ nyúúl í cúgé nə ηkul bwoo yí, nyúúl nyí nə ηkul yə yí í cénd bæ nyúúl í cúgé nə ηkul yə yí. ⁵⁴ Ja nyúúl nyí nə ηkul bwoo yí í bá cénd bæ nyúúl í cúgé nə ηkul bwoo yí, nyúúl nyí nə ηkul yə yí í cénd bæ nyúúl í cúgé nə ηkul yə yí, ja jəɔηg wə ciyá jí cilyá ga í bá bwəma yí, ná:

Sá má ntə, ntələ wúsú wəɔηg í mé minə shwiy.

⁵⁵ Eéé, yé shwiy! Wó ntələ wí ηgow?

Yé shwiy, shushwom‡ gwô jí ηgow?

⁵⁶ Shushwom í ða zə nə shwiy wə *sám, sám í ηwa ηkûl máceξéd. ⁵⁷ Ká, akíba nə Zembî muud má sá ná sá ntəg nə ηkul mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst yé. ⁵⁸ Nə ndeé, yé bwááηg má búl cɛel wá, yímúgá mənyúúl, bí kú shwágusa, ηgəgá nə kə nə sáal mə Cwámba nji shwóg nə shwóg, bí ηgə mpu ná iséy bí ηgə sá tâη buud ə Cwámba yí í ábúlé yə íyíy-yíy.

16

Sεεηgúlə ísâ shú búúd ó Zembî

¹ Shú sεεηgúlə *mwaanê má bá kwíínd búud ó Zembî yé, ðəgá námé sá nda má á jíguli mədə mâ Galátia ná bwé ðúg sá ná. ² Jwôw dêsh shwéndε má dú tééd yí, muud yêsh á bídí gwoηg kándúg gúl sâ

15:53 2Kr 5.4   **15:54** Iza 25.8   **15:55** Ozê 13.14   ‡ **15:55** Bwé á ða sá wúl mbií shushwom nə líí. Bwé ká ða lúmə ínteny nó í kyéyug.   **15:56** Rom 4.15; 6.14   **15:57** Rom 7.24-25   **15:58** 16.13   **16:1** Mís 11.29-30; 2Kr 8-9

koogú nyádfí njów, bímbí dêsh á dúg ná a ji nà ñkul baagulá yí. Í ajíyé ná bi bwándúg ná mæ fwóg wóós, bí ka seeng ísâ. ³Ja má bá wóós yí, mæ bá kænd búud bí má bá féesh wá nà okálaad, bwé kə kænd mwaanê bí á yána wəəngə Yurúsalem. ⁴Ñkí í bá nyîn ná má jəlá nə kə námá, sənónə sá mú kə.

⁵Mə bá zə nûñ bídfí mæ má fwo lína Masedwân, mæ bá ciingya wu. ⁶Mə bá jee ji bídfí fwámé fúfwálá, mæ jee námé shínal ñkwân jêsh, ná ndéé bi mú bá kwíind mæ nə kálə kúl jêsh má bá kə yí. ⁷Mə ayídáyé ceeł ná mæ bāg dúg bî mæ ñgá cə cəg. Mə ñgə yida téduga nə búgə ná mæ bá ji fwámé fwála bídfí ñkí Cwámba mæ bá yə mæ ñkul nyəəng. ⁸Ñji, mæ bá ji Iféz kə wóós jwôw lá Pantekôt, ⁹nəcé mpumbé í mú mpu bə mæ ná bagé cínəng tɛɛm bə nə mizhízhín mí ñkí bulya. ¹⁰Timoté ká wóós nûñ, sǝgá məzhíí ná a bəg kú nə sâ í sá nyə ifwaas; mpugá ná a ñgə sêy iséy í Cwámba námé nda mæ. ¹¹Mə ceeł ci cínəng ná, muud kú mpyêny nyə. Bi ə bá kwíind nyə ná a bāg nyiñgə zə mádfí ná shɛɛ. Mə ñgə ntāg bwánd ná bənəñ bóól ómínyəñê bwé bāg zə. ¹²Mwááñg Apolos nyɛ, mæ má bul cwîny nyə ná bənəñ bóól ómínyəñê bwé zəg nûñ bídfí, ñji nyə afwóyé mpu magulə ná a zə ja gaád. Nyə é bá ka zə ja nyə é bá bə nə fwála yí.

Məcwîñ nə məbádfá mǝ məzhúgúlá

¹³Jigá ñkasê, yímúgá mənyúúl búgəd, ságá isâ nda búduum bwé du sá ná, lələgá məñkul. ¹⁴Ságá

16:5 Mís 15.21; 2Kr 1.15-16   **16:6** Rom 15.24   **16:7** 4.19   **16:8** Mís 19.8-10   **16:10** Timoté: 4.17   **16:12** Apolos: 1.12   **16:13** 15.38; Sôm 31.24; Ifz 6.10   **16:14** 8.1; Yuá 13.34; Rom 13.8-10; 2Kr 6.6; Gal 6.10; Ifz 5.2

sóólúgú wún wêsh nă cœlí. ¹⁵ Bwaanġ, bi mă mpú ná Stefanas bânâġ njów búúd yé búšă buud ó áshúshwóógú bwelélə *búgala nûġ shí á Akayî, bwé á má wá mányúúl kwííndúlə búud ó Zembî dî. ¹⁶ Ná ndéé, mă ġġə yáág nă bí ná bi mágulgə ijwûga í mbií búúd wəwġġú nă bóól bēsh bânóġ bwé ġġə sēy ġġə wáduga wá.

¹⁷ Mə ĵi nă məshusug năcé Stefanas bá Fortunatus nă Akayikus bwé má zə; zələ wáġ í má sá ná bí kú ná bə mă nă fund, ¹⁸ bwé á má zə sá ná lâm í səlġ mă shí, milâm səl námə bî. Dugá lġ mbií búúd ni.

¹⁹ Mədġ mášə shí á Azî má má ġġə bəda bî. Akilas bá Priska nă *Dġ lú óbúgala dúšə bwádí njów yí í ġġə bəda bí məbədá mâ buud ɔ Cwámba má, kwo bəda kwo bəda. ²⁰ Omínyəġâ bún bēsh bwé ġġə bəda bî. ġġəgá nă kúlulə məkúlulə má buud ó Zembî. ²¹ Mə Pwól má cílə məbədá mága nă mbwê wâm. ²² Ĥkí muud mə bə kú cœl Cwámba, ġkwaal nă muud wəwġġ. Maranata*. ²³ Cwámba Yésus ké sá bí bēsh mpaam. ²⁴ Má cœl bí bēsh kwonġ má Yésus-Krîst dî.

16:15 Rom 16.5 Stefanas: 1.16   **16:18** Flp 2.29; 1Te 5.12   **16:19** Rom 16.5 Azî: Mbú 1.4, 11 Akilas bá Priska: Mís 18.2   **16:20** Rom 16.16   **16:21** Gal 6.11; Kol 4.18; 2Te 3.17; Flm 19   **16:22** Gal 1.8-9; Mbú 22.20 Maranata: Yúd 14; Mbú 1.7   * **16:22** Maranata: Ciyá ni í kó nó «Cwámba, zaág».   **16:24** 4.21; 2Kr 2.4; 11.11; 12.15; Flp 1.8; 2.17; 1Te 2.8; 3.12; 2Tm 3.10; Flm 9

Kálaad Zεmbî : Sα á Gúgwáan New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

d1606f4a-0ada-5be8-9b44-23b40e4b3495